

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวน
ส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

สิริยาภรณ์ กันหมุด

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวน
ส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวน
ส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย"
ของ สิริยากรณ์ กันหมุด
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา-

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญญพัฒน์ ไชยเมล์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ทิพย์ หินหุ้มเพชร)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรญา อึ้งอุตรภักดี)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรรองกาญจน์ ชูทิพย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของ เกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
ผู้วิจัย	สิริยาภรณ์ กันหมุด
สถานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ทิพย์ หินหุ้มเพชร
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ส.ม. สาขาวิชา- มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2564
คำสำคัญ	เกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน, พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการ ทำงาน, เกษตรกร

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกร และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ในอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยตัวแทนครัวเรือนเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจำนวน 230 ครัวเรือน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ Eta และ Pearson correlation และสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานส่วนใหญ่มีระดับความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 88.70 และร้อยละ 94.30 ตามลำดับ พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 91.30 เมื่อพิจารณาอำนาจการทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานได้แก่ รายได้ (Beta = 0.195) การดื่มสุรา (Beta = 0.215) ปัจจัยเชื้อ (Beta = 0.209) การสูบบุหรี่ (Beta = 0.133) และปัจจัยเสริม (Beta = 0.134) สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ได้ร้อยละ 16.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพและความเสี่ยงจากการทำงาน รวมทั้งสร้างความตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความความเสี่ยงทางสุขภาพจากการทำงานของเกษตรกรสวนส้ม

Title FACTORS AFFECTING HEALTH RISK BEHAVIORS OF
TANGERINE FARMERSSI SATCHANALAI DISTRICT
SUKHOTHAI PROVINCE.

Author SIRIYAKORN KANMUD

Advisor Pantip Hinhumpatch, Ph.D.

Academic Paper M.P.H. Thesis in Public Health Program, Naresuan University,
2021

Keywords Tangerine growers, Health risk behaviors at work, Farmers

ABSTRACT

The cross-sectional descriptive research aimed to study the level of health risk behaviors and to study factors affecting the health risk behaviors among tangerine farmers in Si Satchanalai District, Sukhothai Province. The sample consisted of representatives of 230 registered tangerine farming households, selected using a simple random sampling technique. The data collection was collected using questionnaires and analyzed using the frequency distribution, percentage, Eta, Pearson correlation, and stepwise multiple regression analysis. The results revealed that the majority of tangerine farming households had high levels of knowledge, perception, and behaviors towards health risk behaviors related to work at 88.70%, 94.30%, and 91.30%, respectively. The significant predictors of health risk behaviors related to work included income (Beta = 0.195), drinking alcohol (Beta = 0.215), enabling factors (Beta = 0.209), smoking (Beta = 0.133) and reinforcing factors (Beta = 0.134), which able to predict approximately 16.90% at p-value less than 0.05). Therefore, related agencies should give priority to health and safety in work as well as raise awareness and change health risk behaviors among tangerine farmers.

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ผศ.ดร.พันธ์ทิพย์ หินหุ้มเพชร ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้อุตสาหะสละเวลาอันมีค่ามาเป็นທີ່ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้กรุณา ให้แนวคิด คำแนะนำ ในการแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสะท้อ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอศรีสัชชนาลัย และประชาชนในอำเภอศรีสัชชนาลัย ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา รวมไปถึงผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือให้สำเร็จลุล่วงไปด้วย โดยคุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจบ้างไม่มากก็น้อย

สิริยาภรณ์ กันหมุด

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคุณูปการ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
คำถามการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตของงานวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
สถานการณ์การเกษตรและการใช้สารเคมีของอาชีพเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน	6
พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพจากการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน	11
แนวคิดทฤษฎี PRECEDE FRAMEWORK	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	24

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	24
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	26
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
บทที่ 4 ผลการวิจัย	32
ส่วนที่ 1 การศึกษา ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการ ทำงาน.....	32
ส่วนที่ 2 การพยากรณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	43
บทที่ 5 บทสรุป	47
ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัย.....	47
ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย	49
ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ	57
บรรณานุกรม	59
ภาคผนวก.....	65
ประวัติผู้วิจัย	73

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทย ปี 2543-2555.....	7
ตาราง 2 แสดงร้อยละ และปริมาณการขายผลผลิตเป็นรายปี ในประเทศไทย ปี 2559 – 2562	8
ตาราง 3 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง (n = 230)	33
ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (n = 230).....	35
ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานตามรายชื่อ (n = 230).....	35
ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (n = 230)	37
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานจำแนกตามรายชื่อ (n = 230).....	37
ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละด้านปัจจัยเอื้อของกลุ่มตัวอย่าง (n = 230)	40
ตาราง 16 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง รายได้ การดื่มสุรา ปัจจัยเอื้อ อายุ และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสุนทร จังหวัดสุโขทัย	46

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 แสดงปริมาณการนำเข้าสารกำจัดศัตรูพืชของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2544 - 2553....	7
ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....	23

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันรูปแบบของการทำการเกษตรเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อประกอบอาหารเป็นการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก ตลอดจนมีการขยายตัวของภาคธุรกิจในด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรต้องเร่งผลผลิตที่ตนเองเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตที่ดีมีจำนวนมากและทันเวลาตามความต้องการของตลาด เกษตรกรจึงจำเป็นต้องใช้ปุ๋ย ฮอริโมน และสารเคมี เพื่อป้องกันศัตรูพืชมารบกวนและทำลายผลผลิต ซึ่งสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เกษตรกรใช้มีอยู่หลายชนิด แต่ละชนิดมีระดับความเป็นพิษต่อร่างกายตั้งแต่มีพิษเล็กน้อยถึงมีพิษร้ายแรง และจากความจำเป็นที่กล่าวข้างต้น ทำให้เกิดเกษตรกรส่วนใหญ่เลือกใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ซึ่งหากใช้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว อาจทำให้เกิดปัญหาต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรและประชาชนผู้บริโภคได้ จากผลการตรวจคัดกรองสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มเกษตรกร ปี พ.ศ. 2560 จำนวน 251,794 คน มีผลการตรวจเสี่ยง จำนวน 71,575 คน คิดเป็นร้อยละ 28.43 (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2560)

ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด 320.7 ล้านไร่ จำแนกเป็นพื้นที่ทำการเกษตรกรรมได้ประมาณ 149.3 ล้านไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานเป็นอาชีพที่สำคัญในประเทศไทยมีเนื้อที่ในการปลูกส้มเขียวหวาน 94,561 ไร่ ให้ผลผลิตมากถึง 146,546 ตันต่อปี พื้นที่ที่เพาะปลูกส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย เชียงใหม่ เชียงราย น่าน แพร่ ลำปาง พะเยา ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) จากบริบทการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานส่วนใหญ่ใช้สารเคมี เพื่อกำจัดวัชพืช กำจัดไร และกำจัดแมลงในกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย เมื่อได้รับในปริมาณมาก จะทำให้เกิดอาการต่างๆ เช่น มีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดเกร็ง หายใจขัด แน่นหน้าอก ผื่นแดงหน้ามืด เวียนศีรษะปวดศีรษะ กล้ามเนื้ออ่อนแรง และหมดสติ ส่วนผลกระทบแบบเรื้อรังเกิดขึ้นเมื่อมีสารพิษตกค้างเป็นเวลานานจะมีอาการปวดเกร็งที่กระเพาะอาหาร ตับวาย ไตวาย ประสาทส่วนปลายเสื่อม และมะเร็ง เป็นต้น (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2559) ในปี 2561 จังหวัดสุโขทัยมีพื้นที่ทั้งหมด 4,122,557 ไร่ พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร 2,109,662 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 51.17 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 60 ของประชากรในจังหวัดสุโขทัย โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ส้มเขียวหวาน จัดเป็นผลิตภัณฑ์ที่สำคัญของ

จังหวัด เมื่อพิจารณาพื้นที่ในจังหวัดสุโขทัย พบว่า อำเภอศรีสัชนาลัยมีพื้นที่สำหรับปลูก ส้มเขียวหวานมากที่สุด โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 26,258 ไร่ และมีผลผลิตปีละ 30,777 ตันต่อปี (สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย, 2561) ในปี พ.ศ. 2561 พบว่า เกษตรกรที่ได้รับการตรวจสอบ สารพิษตกค้างมีจำนวนทั้งหมด 708 คน ผลการตรวจ พบว่า เกษตรกร จำนวน 295 คน คิดเป็น ร้อยละ 40 จากผลการตรวจสอบสารพิษตกค้างของเกษตรกรจึงเห็นถึงพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพด้าน สารเคมี

นอกจากด้านสารเคมีแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการยศาสตร์ ได้แก่ การทำงานซ้ำซาก การนั่งหรือยืนนานเกิน 2 ชั่วโมงการทำงาน ท่าทางการทำงานไม่เหมาะสม การ ยกของหนัก และการทำงานออกแรงมาก เช่น การยกถังส้มเขียวหวาน การสะพายย่ามเก็บ ส้มเขียวหวาน การขึ้นต้นส้ม และการสะพายถังพ่นยา เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพนี้อาจ ก่อให้เกิดโรค เช่น กระดูกทับเส้น ไชข้อกระดูกเสื่อม เป็นต้น นอกจากนี้ เกษตรกรยังมีปัญหา เรื่อง ของ แบคทีเรีย ไวรัส หรือเชื้อราที่ติดกับผิวส้มเขียวหวาน ซึ่งมีเป็นผลเรื้อรังต่อร่างกายเป็น พฤติกรรมที่เสี่ยงด้านชีวภาพ และพฤติกรรมเสี่ยงที่พบมากในกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ ด้านกายภาพ คือ เสียงดังจากเครื่องตัดหญ้า และการทำงานในบรรยากาศที่ร้อน มีอาการมือชาจากการตัดกิ่ง ส้ม ส่วนการทำงานในสภาพอากาศที่ร้อนอบอ้าว มีการศึกษาในเกษตรกรทำส้ม พบความร้อนใน สภาพแวดล้อมการทำงานอยู่ในระดับ 32.9-34.8 องศาเซลเซียส ซึ่งเกินค่ามาตรฐานกำหนด คือ 30 องศาเซลเซียส (Internationa Agency For Research on Cancer, 2011) ในกรณีงานหนัก ส่งผลให้เกิดผื่น ตะคริว ความอ่อนล้า และเป็นลม ถ้าหากเกษตรกรทำสวนส้มใน สภาพแวดล้อมการทำงานเกินมาตรฐาน จะส่งผลทำให้เกิดอาการอ่อนล้าหรืออ่อนเพลีย และเกิด ผื่นผื่นจากความร้อน และอาจก่อให้เกิดโรคมะเร็งผิวหนัง ทำให้เกษตรกรสวนส้มเขียวหวานส่วน ใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพสูงเนื่องจากส้มเขียวหวานเป็นพืชที่ต้องดูแลทุกระยะของการ เพาะปลูก มีความอ่อนไหวต่อโรคและศัตรูพืชสูง เกษตรกรจึงจำเป็นต้องดูแลรักษาเป็นอย่างดี บำรุงทุกขั้นตอนและใช้สารเคมีเป็นประจำ จึงทำให้กระทรวงสาธารณสุขต้องหามาตรฐานในการ ดูแลสุขภาพของเกษตรกรมากขึ้น เช่น การเจาะเลือดตรวจสอบสารพิษตกค้างสำหรับเกษตรกร มีคลินิก เกษตรกรสำหรับให้เกษตรกรมาปรึกษาเรื่องสุขภาพ เป็นต้น

จากปัญหาข้างต้น พบว่า ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน การรับรู้ พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน การเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช รวมถึง คำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว/เพื่อนบ้าน เป็นตัวแปรหลักที่สำคัญที่ส่งผลให้เกษตรกรสวนส้มมี พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ดังนั้นความสำคัญในการพัฒนาระบบสุขภาพโดยเน้น

การสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อให้เกษตรกรมีพฤติกรรมทางสุขภาพที่ดี โดยอาศัยองค์ความรู้หรือวางแผนให้บุคคล ชุมชนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การสร้างเสริมสุขภาพของตนเอง แนวคิด PRECEDE MODEL เป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้รับความสนใจและถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นต่างประเทศ หรือในประเทศไทย แนวคิด PRECEDE MODEL (Green & Kreuter, 2005) มีพื้นฐานที่ว่าสุขภาพและพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีสุขภาพไม่ดีเกิดขึ้นเนื่องจากหลายสาเหตุ ดังนั้นสิ่งที่จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม และเปลี่ยนแปลงสังคม จำเป็นต้องใช้หลาย ๆ วิธี จากการบูรณาการผสมผสานของศาสตร์ต่าง ๆ และแนวคิดนี้ถูกนำมาใช้ในการสร้างเสริมสุขภาพของบุคคลในทุกช่วงวัย (นรลักษณ์ เอื้อกิจและลัดดาวัลย์ เพ็ญศรี, 2562) สอดคล้องกับการศึกษาของ (นิพาวรรณ แสงพรม et al., 2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร่อ้อย : กรณีศึกษาบ้านตลุกซังโค ตำบลหนองหอย อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยนำ ประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ และค่านิยม ในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร่อ้อยอยู่ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์ด้านบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร่อ้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยเอื้อการใช้สารเคมีและการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร่อ้อย อยู่ในระดับดี มีความสัมพันธ์ด้านบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร่อ้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์ด้านบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร่อ้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า เกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัยมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยเลือกใช้ทฤษฎี Precede Framework (Green & Kreuter, 2005) มาใช้ในการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน โดยเลือกใช้ขั้นตอนที่ 4 เนื่องจากขั้นตอนที่ 4 เป็นการหาสาเหตุของปัญหาเพื่อนำปัญหาที่ได้ไปแก้ไข การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางสำหรับบุคลากรด้านสุขภาพ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางสาธารณสุข และโรคจากการประกอบอาชีพในการส่งเสริมความรู้หรือจัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เกษตรกรสวนส้มเขียวหวานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการลดความเสี่ยงจากการทำงานได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยอยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยอยู่ในระดับดี
2. ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมมีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross – sectional study) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 1,888 ครัวเรือน (สำนักงานการเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย, 2561) โดยคำนวณได้กลุ่มตัวอย่าง 230 ครัวเรือน ระยะเวลาในการศึกษา พ.ศ. 2562 - 2564

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ หมายถึง การกระทำที่เพิ่มโอกาสการเกิดโรคของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านสารเคมี ด้านการยศาสตร์ ด้านชีวภาพ และด้านกายภาพ ของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน

เกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน หมายถึง เกษตรกรที่เป็นตัวแทนครัวเรือนที่ปฏิบัติงานจริงและขึ้นทะเบียนเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ในอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ในปี 2561

ปัจจัยนำ หมายถึง ปัจจัยภายในตัวบุคคล ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการกระทำที่เพิ่มโอกาสการเกิดโรคของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ โรคประจำตัว การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน และการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ปัจจัยเอื้อ หมายถึง สภาพของสิ่งแวดล้อมที่เอื้อในการกระทำที่เพิ่มโอกาสการเกิดโรคของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ได้แก่ การเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ปัจจัยเสริม หมายถึง สิ่งที่ตัวบุคคลได้รับหรือคาดว่าจะได้รับจากบุคคลอื่น ในการสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ได้แก่ คำแนะนำของบุคคลในครอบครัว/ญาติของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน หมายถึง ความเชื่อของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ว่าตนมีโอกาสเกิดอันตรายจากการทำงานมากน้อยเพียงใด สามารถแบ่งได้เป็น 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านสารเคมี ปัจจัยด้านการยศาสตร์ ปัจจัยด้านชีวภาพ และปัจจัยด้านกายภาพ

ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสารเคมี ปัจจัยด้านการยศาสตร์ ปัจจัยด้านชีวภาพ และปัจจัยด้านกายภาพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการออกแบบเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล และอภิปรายผล รวมทั้งเป็นแนวทางการวิจัย จึงขอเสนอสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์การเกษตรและการใช้สารเคมีของอาชีพเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน
2. พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพจากการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน
3. แนวคิดทฤษฎี PRECEDE FRAMEWORK
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดการวิจัย

สถานการณ์การเกษตรและการใช้สารเคมีของอาชีพเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน

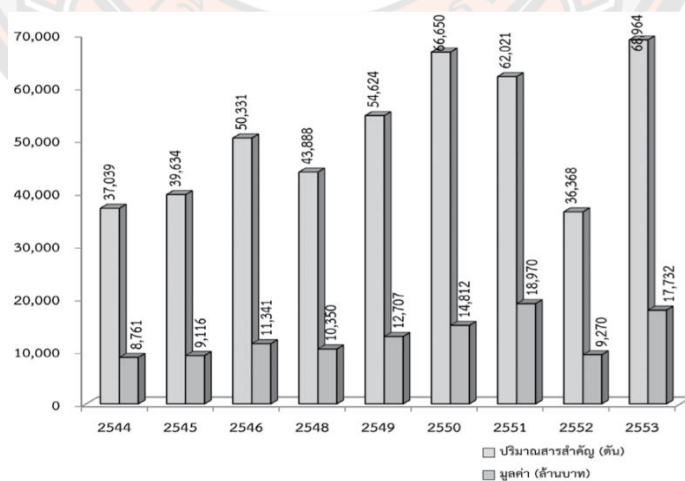
1. สถานการณ์การเกษตรและการใช้สารเคมี

ในประเทศไทยภาคการเกษตรเป็นภาคที่มีสัดส่วนโดยประมาณร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศมา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2533-2546 ทั้งนี้มีมูลค่าการส่งออกสินค้าการเกษตรและผลิตภัณฑ์ และปัจจัยการเกษตรในระหว่างปี 2543-2552 คิดเป็นประมาณร้อยละ 20 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งประเทศ (ตาราง 1) และจากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นให้ประเทศไทยเป็นครัวของโลก โดยการส่งออกสินค้าอาหารไปยังตลาดโลก จึงส่งผลให้มีการผลิตที่เพิ่มขึ้น และมีการขยายพื้นที่การผลิตมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลจากการขยายพื้นที่การผลิตพืชอาหารเพื่อการส่งออกเหล่านี้ทำให้ความต้องการปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสารเคมีทางการเกษตร โดยพบว่าการนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของประเทศไทยในศตวรรษที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2553 มีการนำเข้าสารออกฤทธิ์ จำนวน 68,964 ตัน คิดเป็นมูลค่า 17,732 ล้านบาทซึ่งสูงเป็นสองเท่าของมูลค่าในปี 2544 ที่มีการนำเข้าสารออกฤทธิ์จำนวน 37,039 ตัน และคิดเป็นมูลค่า 8,761 ล้านบาท (ภาพ 1) สารกำจัดศัตรูพืชจัดเป็นปัจจัยการผลิตที่มีผลต่อต้นทุนโดยตรงของเกษตรกร พบว่า ในรอบศตวรรษที่ผ่านมาสารกำจัดศัตรูพืชมีราคาสูงขึ้นตามกระแสเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามจากรายงานสถิติการส่งออกส้มในประเทศไทย กลับพบว่าแม้จะมีพื้นที่การผลิตเพิ่มขึ้น แต่ผลผลิตที่ได้กลับมี

แนวโน้มค่อนข้างคงที่ (ตาราง 2) (ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557)

ตาราง 1 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทย ปี 2543-2555

ปี	สินค้าส่งออก (ล้านบาท)	สินค้าการเกษตรและผลิตภัณฑ์และปัจจัย การเกษตร	
		(ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)
2543	2,764,352	626,286	22.66
2544	2,880,463	685,148	23.79
2545	2,917,709	694,403	23.80
2546	3,325,630	804,349	24.19
2547	3,867,224	883,177	22.84
2548	4,431,016	733,048	16.54
2549	4,930,194	842,478	17.09
2550	5,296,507	886,857	16.74
2551	5,850,777	1,087,172	18.58
2552	5,196,970	988,653	19.02

ภาพ 1 แสดงปริมาณการนำเข้าสารกำจัดศัตรูพืชของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2544 - 2553

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560

ตาราง 2 แสดงร้อยละ และปริมาณการขายผลผลิตเป็นรายปี ในประเทศไทย ปี 2559 – 2562

ปี	รวม (ร้อยละ)	รวม (ตัน)
2559	100.00	146,395
2560	100.00	164,875
2561	100.00	192,024
2562	100.00	213,743

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560

2. วิธีการปลูกส้มเขียวหวาน (ขจรศักดิ์ พิทักษ์ศรี, 2557)

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ปกติส้มเขียวหวานไม่ชอบน้ำขัง จึงเจริญเติบโตได้ดีในดินที่มีการระบายน้ำดี ได้แก่ ดินร่วน ดินร่วนปนทราย ดินเหนียวที่ปรับปรุงสภาพให้เหมาะสม เป็นไม้ผลที่ต้องการน้ำสม่ำเสมอ ดังนั้นพื้นที่ปลูกจึงควรมีแหล่งน้ำอย่างเพียงพอ

ระยะปลูกและหลุมปลูก

ส้มเขียวหวานที่ปลูกในพื้นที่ลุ่ม ขนาดทรงพุ่มมักจะไม่ใช่ใหญ่มากนักควรปลูกกลางร่อง โดยใช้ในระยะระหว่างต้น 3-4 เมตรสวนส้มเขียวหวานที่ปลูกในพื้นที่ดอนส่วนมากจะมีทรงพุ่มค่อนข้างใหญ่และอายุยืน จึงใช้ระยะปลูกระหว่างต้น 4 เมตร ระหว่างแถว 6 เมตร หลุมการปลูกควรขุดให้มีความกว้าง ยาว และลึก ประมาณ 50 เซนติเมตร ผสมดินปลูกด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักที่ย่อยสลายดีแล้วอัตรา 10 กิโลกรัม ปุ๋ยร็อคฟอสเฟต 500 กรัม และปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 100 กรัม คลุกเคล้าให้เข้ากับดิน แล้วกลบลงไปหลุมจนเต็มปากหลุมทิ้งไว้ในระยะหนึ่งจนดินยุบตัว คงที่แล้วก็เติมดินผสมลงไปอีกจนเต็มเสมopakหลุม

การให้น้ำ

เมื่อต้นส้มเขียวหวานโตแล้วการให้น้ำก็ยังคงให้อย่างสม่ำเสมอทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะการเจริญเติบโตและสภาพต่างๆไป เช่น ในระยะก่อนออกดอก จะต้องการน้ำน้อย เพื่อให้มีช่วงเก็บสะสมอาหาร แต่เมื่อติดผลแล้วส้มจะต้องการน้ำมากขึ้นเรื่อยๆ จนถึงผลแก่ เมื่อผลส้มเข้าสีแล้วถ้าลดปริมาณน้ำลงจากปกติจะช่วยให้ผลส้มแก่เร็วขึ้น และควรรดให้น้ำก่อนเก็บเกี่ยวประมาณ 2

สปีดาร์ เพื่อช่วยทำให้ส้มมีรสหวานมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าเพิ่มปริมาณน้ำในดินชุ่มชื้นอยู่เสมอจะช่วยชะลอการสุกของผลส้มได้ประมาณ 20 วัน วิธีการให้น้ำส้มเขียวหวานมีหลายวิธีขึ้นอยู่กับความเหมาะสม เช่น การให้น้ำทางสายยาง การใช้เรื่อรดน้ำ การให้น้ำด้วยระบบสปริงเกอร์ เป็นต้น ส่วนช่วงเวลาการให้น้ำที่เหมาะสมคือ ระยะเวลา 08.00-10.00 และ 14.00-16.00 น.

การออกดอกติดผล

ปกติส้มเขียวหวานสามารถออกดอกออกติดผลได้ตั้งแต่ปีแรกของการปลูก แต่ไม่นิยมเก็บไว้ เพราะจะทำให้ต้นโทรม ไม่เจริญเติบโต จึงควรปลิดดอกทิ้งทั้งหมด จนกระทั่งเมื่อส้มอายุได้ 3ปีจึงให้ติดผลได้ เพราะต้นใหญ่ขึ้นและแข็งแรงพอที่จะให้ติดผลได้ ปัจจุบันสามารถทำให้ส้มเขียวหวานออกนอกฤดูฤดูกาลได้โดยการบังคับการให้น้ำ กล่าวคือ หลังจากการให้น้ำแล้วอีกประมาณ 10 เดือน ก็จะเก็บเกี่ยวผลได้ ดังนั้นถ้าต้องการให้ส้มเขียวหวานแก่ในเดือนใดก็จะนับย้อนหลังไปประมาณ 10 เดือนแล้วเริ่มควบคุมการให้น้ำ ก็จะทำให้ส้มเขียวหวานออกดอกออกผลตรงตามเวลาที่ต้องการ

การค้ำกิ่ง

หลังจากส้มเขียวหวานติดผลควรได้ทำการค้ำกิ่ง เพื่อช่วยป้องกันกิ่งฉีกขาดหรือหัก เนื่องจากน้ำหนักของผลที่ติดอยู่บนต้นมีแรงเหวี่ยงโยนสูงมาก หากมีลมพัดจะยิ่งทำให้กิ่งขาดได้มากขึ้น และยังช่วยยกระดับของผลให้สูงจากพื้นดินเพื่อลดความเสียหายอันเนื่องมาจากโรคและแมลงได้อย่างมาก

โรคและแมลงศัตรู

โรคและแมลงศัตรูนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นส้มเขียวหวาน ปริมาณและคุณภาพของผลผลิต และเป็นอุปสรรคต่อการผลิตส้มเขียวหวานให้มีคุณภาพดี เนื่องจากโรคและแมลงสามารถเข้าทำลายส้มได้ทุกระยะการเจริญเติบโตและทำลายได้ทุกส่วนของต้นส้ม รวมทั้งผลส้มด้วย ดังนั้นเกษตรกรควรได้ศึกษาและวางแผนควบคุมกำจัดโรคและแมลงศัตรูส้มไว้เสมอ สำหรับโรคและแมลงศัตรูที่สำคัญ ได้แก่ โรครากเน่าโคนเน่า โรคกรีนนิ่ง โรคแคงเกอร์ โรคทริสเทซ่า หนอนชอนใบ หนอนแก้วส้ม เพลี้ยไฟ ไรสนิมส้ม เพลี้ยอ่อน เพลี้ยหอย เพลี้ยไก่อ๊ส้ม หนอนเจาะสมอฝ้าย ไรเหลืองส้ม เป็นต้น วิธีการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช สามารถทำได้โดยการใส่ปุ๋ยหรือยาฆ่าแมลงเพื่อเป็นการป้องกันโรคให้กับต้นส้มเขียวหวานได้

การเก็บเกี่ยว

ผลส้มเขียวหวานจะเริ่มเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 8-10 เดือน นับจากวันออกดอก ผิวส้มจะมีสีเขียวอมเหลืองหรือสีเหลืองเข้ม และความแข็งของผลลดลง วิธีการเก็บเกี่ยว ให้ใช้กรรไกรคมๆ ตัดที่ก้านผล ไม่ควรดึงหรือเด็ดเพราะจะทำให้ข้าวผลแยกตัวออกจากส่วนเนื้อ ข้าวผลฉีกเป็นแผล อันเป็นช่องทางให้เกิดโรคผลเน่าภายหลังเก็บเกี่ยวได้ง่าย

จากรายงานวิเคราะห์สถานการณ์การจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ มีรายงานผู้ป่วยที่ได้รับพิษจากสารเคมีในเกษตรกรรมที่เสี่ยงต่อการสัมผัสสารเคมีทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรังโดยเข้าสู่ร่างกายทางผิวหนัง ช่องปาก และทางลมหายใจ โดยสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ปัจจุบัน คือ กลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต ผู้วิจัยจะนำเสนอความเป็นพิษของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ กลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต และกลุ่มคาร์บาเมต ดังต่อไปนี้

3. ความเป็นพิษของสารเคมี กลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต

ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2557) การเป็นพิษจากออร์กาโนฟอสเฟต หมายถึง ภาวะเป็นพิษที่เกิดจากการได้รับสารในกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต (OP) สารในกลุ่มนี้ถูกนำมาใช้เป็นยาฆ่าแมลง ยารักษาโรค และอาวุธเคมีชนิดสารประสาท ผู้ถูกพิษมักมีอาการน้ำลายมาก น้ำตามาก ท้องร่วง อาเจียน รม่านตาหดเล็ก เหงื่อออกมาก กล้ามเนื้อสั่น และสับสนได้ มักเริ่มมีอาการในเวลาไม่กี่นาทีถึงไม่กี่ชั่วโมงหลังได้รับสารพิษ แต่ก็อาจมีอาการหลังได้รับสารพิษเป็นเวลาหลายสัปดาห์ได้ ผู้ป่วยสามารถมีอาการอยู่เป็นเวลาหลายวันหรือหลายสัปดาห์ได้

การเป็นพิษจากออร์กาโนฟอสเฟตส่วนใหญ่เกิดจากการพยายามฆ่าตัวตายในผู้ที่อาศัยหรือทำงานในพื้นที่การเกษตรในประเทศที่กำลังพัฒนา นอกจากนี้ยังพบเป็นอุบัติเหตุได้ด้วย แต่พบได้น้อยกว่า ผู้ป่วยสามารถรับสารพิษได้ทางการกิน หายใจเอาละอองเข้าไป หรือรับผ่านการสัมผัสผิวหนัง กลไกที่ทำให้เกิดการเป็นพิษคือการยับยั้งเอนไซม์อะซีติลโคลีนเอสเตอเรส (AChE) ซึ่งมีหน้าที่เปลี่ยนสารอะซีติลโคลีน (ACh) เป็นสารผลิตภัณฑ์ เมื่อเอนไซม์ดังกล่าวถูกยับยั้งการทำงานจะทำให้มีอะซีติลโคลีนสะสมในร่างกายมากกว่าปกติ และทำให้เกิดอาการต่างๆ การวินิจฉัยทำได้โดยดูจากอาการและสามารถตรวจยืนยันได้จากการตรวจการทำงานของบิวทีริลโคลีนเอสเตอเรสในเลือด ภาวะอื่นที่ทำให้มีอาการคล้ายคลึงกันได้แก่การเป็นพิษจากคาร์บาเมต

รูปแบบส่วนใหญ่ของสารกลุ่มนี้ เป็นสารเคมีกำจัดแมลงที่มีฟอสฟอรัสเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ มีฤทธิ์ยับยั้งการทำงานของเอ็นไซม์โคลีนิเนสเตอเรสแบบถาวร เมื่อได้รับเข้าสู่ร่างกายทั้งทางปาก ผิวหนัง และสูดดม จะมีอาการคลื่นไส้เวียนศีรษะ อ่อนเพลีย กล้ามเนื้อหดตัว เป็นหย่อม ๆ แน่นหน้าอก อาเจียน ท้องเดิน ตาพร่า น้ำลายออกมากกว่าปกติ ในกรณีที่มีอาการพิษรุนแรงจะหมดสติ น้ำลายฟูมปาก ท้องร่วง ชัก หายใจลำบาก และหยุดหายใจ ตัวอย่างของสารเคมีกำจัดแมลงกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟตที่มีจำหน่ายและค่าความเป็นพิษของสารเคมี

4. ความเป็นพิษของสารเคมี กลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต

รูปแบบส่วนใหญ่ของกลุ่มนี้ เป็นสารเคมีกำจัดแมลงที่มีไนโตรเจนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ มีฤทธิ์ยับยั้งการทำงานของเอ็นไซม์โคลีนิเนสเตอเรสแบบชั่วคราว ระยะเวลาออกฤทธิ์สั้น และสลายตัวได้เร็ว ทำให้ความเป็นพิษลดลงเมื่อได้รับทางปาก ผิวหนังและสูดดมจะมีอาการ มึนงง ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย กระจกตาขุ่น ม่านตาหรี่ คลื่นไส้ อาเจียน น้ำตาและน้ำลายไหล เหงื่อออกมาก ปวดท้องเกร็ง ชีพจรเต้นช้า และกล้ามเนื้อเกร็ง (ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557)

พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพจากการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน

ความหมายของพฤติกรรม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ได้เช่น การทำงานของหัวใจ การทำงาน ของกล้ามเนื้อ การเดิน การพูด การคิดความรู้สึกความชอบ และความสนใจ เป็นต้น

คมสันต์ สีนธ์วงศ์ (2546) ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า สิ่งที่คุณตอบสนอง แสดงออกหรือกระทำทั้งที่คุณรู้สึกตัวและไม่รู้สึกตัว รวมไปถึงการกระทำที่สังเกตได้หรือไม่ได้

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2546) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของอินทรีย์ หรือสิ่งมีชีวิต การกระทำนี้รวมถึงการกระทำที่เกิดขึ้น ทั้งที่การกระทำที่ รู้สึกตัวและไม่รู้สึกตัว รวมทั้งการกระทำที่สังเกตได้หรือไม่ได้ด้วย ดังนั้น การกระทำหรือการแสดงออก ของบุคคล ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ทั้งที่สังเกตได้โดยตรงและสังเกตไม่ได้โดยตรง ซึ่งสามารถใช้เครื่องมือวัดการแสดงออกได้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือ สิ่งที่แสดงออกทุกอย่างของตัวบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายใต้สถานการณ์นั้นๆ

ในแต่ละขั้นตอนการทำงานของกรรสวนสัมพันธ์เชื่อมหวานส่งผลทำให้เกษตรกรมีโอกาสเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพจากการทำงานที่สำคัญ ได้แก่ ด้านสารเคมี ด้านการยศาสตร์ ด้านชีวภาพ และด้านกายภาพ

1. ปัจจัยด้านสารเคมี พบว่า เกษตรกรสวนสัมพันธ์เชื่อมหวานมีการใช้สารเคมี เพื่อกำจัดวัชพืชกำจัดไร และกำจัดแมลงในกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพทางกายพบได้ทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง ผลกระทบแบบเฉียบพลันเกิดขึ้น เมื่อได้รับพิษของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทันทีทันใด เช่น มีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดเกร็ง หายใจขัด แน่นหน้าอก ผื่นแดงหน้ามืด เวียนศีรษะปวดศีรษะ กล้ามเนื้ออ่อนแรง หมดสติ และถึงแก่เสียชีวิตได้ เมื่อได้รับในปริมาณมาก ส่วนผลกระทบต่อแบบเรื้อรังเกิดขึ้น เมื่อได้รับพิษของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชแล้วระยะเวลาหนึ่งอาจใช้เวลาเป็นเดือนหรือปี เช่น มีอาการปวดเกร็งที่กระเพาะอาหาร ตับวาย ไตวาย ประสาทส่วนปลายเสื่อมและมะเร็ง เป็นต้น (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2559)

2. ด้านการยศาสตร์ ได้แก่ การจัดสภาพงานให้มีความเหมาะสมคนทำงาน และลักษณะงาน การออกแบบงาน ท่าทางการทำงาน และบริเวณในการทำงาน พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนสัมพันธ์เชื่อมหวานด้านการยศาสตร์ ได้แก่ การทำงานซ้ำซาก การนั่งหรือยืนนานเกิน 2 ชั่วโมงการทำงาน ท่าทางการทำงานไม่เหมาะสม การยกของหนัก และการทำงานออกแรงมาก ซึ่งพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพนี้อาจก่อให้เกิดโรคมามากมาย เช่น กระดูกทับเส้น ไขข้อกระดูกเสื่อมและโรคต่างๆอีกมากมาย

3. ด้านชีวภาพ ได้แก่ ฝุ่นละออง สารเคมี จากการพ่นสารเคมี แมลงสัตว์กัดต่อย แบคทีเรีย ไวรัส หรือเชื้อราที่ติดกับผิวสัมพันธ์เชื่อมหวาน ซึ่งมีเป็นผลเรื้อรังต่อร่างกาย อาจก่อให้เกิดมะเร็งได้

4. ด้านกายภาพ ได้แก่ รังสี ความสั่นสะเทือน ความร้อน ความเย็น แสงสว่าง ความกดดันบรรยากาศ และเสียง เป็นต้น พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนสัมพันธ์เชื่อมหวานด้านกายภาพ ได้แก่ เสียงดังจากเครื่องตัดหญ้า และการทำงานในบรรยากาศที่ร้อน มีอาการมือชา ร้อยละ 75.6 (ธนาวุฒิ ธรรมจักร, 2555) ส่วนการทำงานในสภาพอากาศที่ร้อนอบอ้าว มี การศึกษาในเกษตรกรทำสัมพันธ์ พบว่า ความร้อนในสภาพแวดล้อมการทำงานอยู่ในระดับ 32.9-34.8 องศาเซลเซียส ซึ่งเกินค่ามาตรฐาน กำหนด คือ 30 องศาเซลเซียสในกรณีงานหนัก (Internationa Agency For Research on Cancer, 2011) ส่งผลให้เกิดผดผื่น ตะคริว ความอ่อนล้าและเป็นลมเนื่องจากความร้อน ซึ่งพบเกษตรกรที่มีสัมผัสความร้อนขณะทำงาน โดยมีอาการอ่อนล้าหรืออ่อนเพลีย คิดเป็นร้อยละ 67.9 (จิรนนท์ จะเกรียง, 2553) นอกจากนี้ ผู้ที่อยู่กลาง

แสงแดดในช่วงเวลาที่มีรังสียูวีสูง คือ ช่วงเวลาประมาณ 10.00 – 16.00 น. เป็นเวลานานและติดต่อกันเป็นประจำ รังสียูวีสามารถส่งผลกระทบต่อผิวหนัง ดวงตาและทำให้เกิดการเจริญเติบโตของเซลล์ผิวหนังที่ผิดปกติเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งผิวหนังในระยะยาว กระจกตาอักเสบได้

แนวคิดทฤษฎี PRECEDE FRAMEWORK

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ PRECEDE (สมคิด ทิมสาด, 2548) Precede Framework หรือ Precede Model เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพแบบสหปัจจัย (Multiple Causality Assumption) มีสมมติฐานว่า พฤติกรรมสุขภาพของบุคคลมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายปัจจัย และการดำเนินงานเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ต้องวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมเสียก่อนโดยอาศัยกระบวนการ และวิธีการต่าง ๆ รวมกันเพื่อการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพคำว่า PRECEDE ย่อมาจาก Predisposing, Reinforcing, and Enabling Causes in Educational diagnosis and Evaluation ซึ่งหมายถึง กระบวนการใช้ปัจจัยหลักหรือปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมในการวินิจฉัย และประเมินผลการดำเนินงานสุขภาพศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การใช้ PRECEDE FRAMEWORK เป็นกระบวนการวิเคราะห์การดำเนินงานในลักษณะโครงการ เริ่มต้นจากเป้าหมายหรือสภาพการณ์ของปัญหาสุขภาพที่เป็นอยู่หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นพิจารณาย้อนกลับไปยังสาเหตุว่าเป็นเพราะอะไร ทำไมหรือมีสาเหตุมาจากอะไร กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่วิเคราะห์ย้อนกลับว่าสิ่งที่เป็นอยู่นั้นมีองค์ประกอบหรือปัจจัยนำอะไรบ้าง ที่ทำให้เกิดผลลัพธ์หรือสภาพดังปรากฏ แล้วจึงนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการวางแผนเพื่อดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมให้ถูกต้อง

ขั้นตอนและกระบวนการของกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ PRECEDE FRAMEWORK
กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ PRECEDE FRAMEWORK สามารถนำไปใช้ในโครงการสาธารณสุขต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาสุขภาพตามกระบวนการที่กำหนด 7 ขั้นตอน (Green & Kreuter, 2005)

ขั้นตอนที่ 1 การวินิจฉัยทางสังคม (Social Diagnosis) เป็นการดำเนินงานขั้นแรกของกระบวนการสุขภาพศึกษาตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ PRECEDE FRAMEWORK ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการวางแผนสุขภาพ ในขั้นนี้เน้นการพิจารณาและวิเคราะห์คุณภาพชีวิต โดยการประเมินปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่มประชากรหรือกลุ่มชุมชนว่าลักษณะ และปัญหาต่าง ๆ ในสังคมหรือชุมชนที่เป็นเป้าหมายของการดำเนินการเป็นอย่างไร ปัญหาต่าง ๆ ที่มีมาแต่ในอดีต ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเป็นไปในลักษณะใด มีขอบเขตและความรุนแรงของปัญหาแค่ไหน ปัญหาเหล่านั้นมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกันอย่างไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 2 การวินิจฉัยทางวิทยาการระบาด (Epidemiological Diagnosis) เป็นการวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาสังคมหรือมีผลกระทบมาจากปัญหาสังคมว่ามีปัญหาสุขภาพ โดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่แล้วทางวิทยาการระบาด หรือข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเพิ่มขึ้นใหม่โดยวิธีการต่าง ๆ และวิเคราะห์ตามหลักการทางด้านระบาดวิทยา (วิเคราะห์ปัจจัยด้านบุคคลสิ่งที่ทำให้เกิดโรคและสภาพแวดล้อม) การวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพจะช่วยให้จัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อประโยชน์ในการวางแผนดำเนินงาน และการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 การวินิจฉัยทางพฤติกรรม (Behavioral Diagnosis) เป็นการวิเคราะห์หาพฤติกรรมสุขภาพที่เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาสุขภาพที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ในขั้นตอนนี้จะทำการวิเคราะห์ว่าปัญหาสุขภาพอะไรบ้างที่มีพฤติกรรมของบุคคลเป็นองค์ประกอบของปัญหาไม่ว่าจะในทางตรงหรือทางอ้อม บทบาทของพฤติกรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ในปัญหาเดียวกันหรือในปัญหาอื่น ๆ อย่างไร ดังนั้น พฤติกรรมที่วิเคราะห์ได้ในขั้นตอนนี้ เป็นเป้าหมายสำคัญในการดำเนินงานสุขภาพที่จะต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงโดยการกำหนดแนวทางและวิธีการเปลี่ยนแปลงได้ตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดจะเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการบรรลุผลได้

ขั้นตอนที่ 4 การวินิจฉัยทางการศึกษา (Education Diagnosis) เป็นการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมสุขภาพ หรือปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในกระบวนการสุขภาพที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ แต่เป็นจุดอ่อนของงานสุขภาพที่ผ่านมาทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตามหลักพฤติกรรมศาสตร์นั้น พฤติกรรมสุขภาพจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์เลือกกลวิธีการศึกษา เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ของกระบวนการสุขภาพก็จะทราบได้ว่า จะต้องมียุปัจจัยต่าง ๆ อะไรบ้างมากน้อยแค่ไหน และในลักษณะใด จึงจะทำให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพได้พร้อมกันทั้งนั้นก็จะทำการวิเคราะห์ถึงแนวทางและกระบวนการที่จะใช้ในการสร้างปัจจัยหรือเปลี่ยนแปลงปัจจัยตามกระบวนการดำเนินงานสุขภาพเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงปัจจัยแต่ละอย่างต้องใช้กลวิธีที่แตกต่างกันออกไป และบางกรณีอาจจำเป็นต้องใช้กลวิธีในรูปแบบต่าง ๆ ผสมผสานกัน

ขั้นตอนที่ 6 การวินิจฉัยทางการบริการ (Administrative Diagnosis) เป็นกระบวนการบริหารจัดการโครงการด้านสุขภาพ วิเคราะห์ประเมินปัญหาด้านการบริหารจัดการด้านงบประมาณ และปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อ การดำเนินโครงการ ขั้นตอนการวินิจฉัยทางการบริหารนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ ให้เหลือน้อยที่สุด และเพื่อส่งเสริมให้โครงการประสบความสำเร็จ และมีผลกระทบในด้านดีให้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation) การประเมินผลการดำเนินงานเป็นกระบวนการ ซึ่งแทรกอยู่ตามระยะต่าง ๆ ในกรอบแนวคิด PRECEDE FRAMEWORK และเป็นขั้นตอนของการดำเนินงานที่มีการผสมผสานอยู่ในการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มวางแผนโดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการประเมินในแต่ละขั้นตอนไว้ตั้งแต่แรกและต่อเนื่อง นั่นคือ การประเมินผลการดำเนินงานของกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ PRECEDE FRAMEWORK เป็นการประเมินผลทุกระยะ

สำหรับในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกรส้มเขียวหวาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในขั้นตอนที่ 4 คือ การวินิจฉัยด้านการศึกษาและองค์การ ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสุขภาพ หรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ทั้งปัจจัยที่มีมาก่อนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม (Green & Kreuter, 2005 อ้างอิงใน ณรงค์ชัย หัตถ์, 2553)

ปัจจัยนำ (Predisposing Factors) หมายถึง ปัจจัยภายในตัวบุคคลก่อให้เกิดแรงจูงใจในการกระทำที่เพิ่มโอกาสการเกิดโรคของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ โรคประจำตัว การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน และการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

ปัจจัยเอื้อ (Enabling Factors) หมายถึง สภาพของสิ่งแวดล้อมที่เอื้อในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล รวมทั้งทักษะที่จะช่วยให้บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ได้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น การหาได้ง่าย (Available) และความสามารถเข้าถึงได้ (Accessibility) รวมไปถึงคุณลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ ได้แก่ การเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตราย

ปัจจัยเสริม (Reinforcing Factors) หมายถึง ผลสะท้อนกลับที่บุคคลได้รับหรือคาดหวังจะได้รับจากการพฤติกรรมสุขภาพได้รับการสนับสนุน อาจเป็นการกระตุ้นเตือน การให้รางวัลที่

เป็น สิ่งของ คำชมเชย การยอมรับ การเอาเป็นแบบอย่าง การลงโทษ หรืออาจเป็นกฎระเบียบ ซึ่ง สิ่งเหล่านี้บุคคลจะได้รับจากบุคคลอื่นที่มีอิทธิพลต่อตนเอง โดยอาจจะช่วยสนับสนุนหรือยับยั้ง การแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ก็ได้ ได้แก่ คำแนะนำจากบุคคลในครอบครัว/เพื่อนบ้าน

ดังนั้น ในการการดำเนินงานในขั้นตอนการวิเคราะห์ทางการศึกษา จะเป็นการพิจารณา ว่าปัจจัยต่างๆ ที่ เป็นปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม นั้น มีปัจจัยเฉพาะอะไรบ้าง ที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพในลักษณะที่ต้องการได้ ถ้าได้มีการปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงใหม่ให้ เหมาะสม จัดลำดับความสำคัญของปัจจัย จัดกลุ่มปัจจัย และ ความยากง่ายของการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ก็จะทำให้การวางแผนในขั้นต่อไปมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กฤษณีย์ บังคะตานรา (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงาน ที่ปลอดภัยของเกษตรกร อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าปัจจัยสถานะของการประกอบ อาชีพเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.041$) โดยผู้ที่ เป็นลูกจ้างพฤติกรรมดี คิดเป็น 2.26 เท่า (95%CI เท่ากับ 1.03-4.93) ของผู้ที่ เป็นเจ้าของกิจการ และปัจจัยการได้รับอันตรายจากการประกอบอาชีพเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.042$) โดยผู้ไม่เคยได้รับอันตรายจากการประกอบอาชีพเกษตรกรมีพฤติกรรมที่ดีเป็น 1.92 เท่า (95%CI เท่ากับ 1.02-3.70) ของผู้ที่เคยได้รับอันตรายจากการประกอบอาชีพเกษตรกร

จิวิ ชาวีถาวร, ชวพรพรธณ จันทรประสิทธิ์และวรัณธรณ์ จรุงโรจน์สกุล (2557) ได้ศึกษา ภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงจากการทำงานของเกษตรกรปลูกหอมแดง ตำบลจำปาหวาย อำเภอ เมือง จังหวัดพะเยา พบว่า การบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา กลุ่ม ตัวอย่างร้อยละ 20.14 เคยได้รับบาดเจ็บที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการทำงาน ซึ่งเป็นการบาดเจ็บเพียง เล็กน้อย (คิดเป็นร้อยละ 81.25) สาเหตุการบาดเจ็บเกิดจาก การหกล้ม ลื่นล้ม (ร้อยละ 64.06) และจากเครื่องมือ/เครื่องจักรหนัก กระแทก (ร้อยละ 53.12) อวัยวะที่ได้รับบาดเจ็บ คือ ขา/น่อง/ เข่า (ร้อยละ 60.93)

วารุณี พันธุ์วงศ์ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยคุกคามต่อสุขภาพของเกษตรกรชาวนาไทย กรณีศึกษาชาวนาตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยคุกคาม ในขั้นตอนการ เก็บเกี่ยวข้าวมากที่สุด รองลงมาคือ ขั้นตอนการดูแลรักษาต้นข้าว ส่วนขั้นตอนการที่ พบน้อยที่สุด คือขั้นตอนการเตรียมพื้นที่เพาะปลูกข้าว ในกลุ่มตัวอย่างที่จากการสอบถามเชิงลึกพบว่า ขั้นตอน เก็บเกี่ยวข้าวส่วนใหญ่ใช้รถเกี่ยวข้าวเนื่องจากสะดวก แต่ต้องมีการยกกระสอบข้าวที่เก็บเกี่ยวได้

จากรถเกี่ยวข้าวอยู่ตลอดเวลา ด้วยท่าทางที่ก้มงอและยกของหนัก โดยไม่ได้พัก ซึ่งต้องให้ทันกับ เวลาที่บรรดที่เก็บเกี่ยวข้าว ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นพวกการยศาสตร์

พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ และ พฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า เกษตรกรมีระดับในการป้องกันตนเองโดย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีพฤติกรรมการป้องกันตนเอง ก่อนการใช้สารเคมีกำจัด ศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมการป้องกันตนเองระหว่างการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ใน ระดับปานกลาง และพฤติกรรมการป้องกันตนเองหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับ ปานกลาง สำหรับผลกระทบทางสุขภาพพบว่าเกษตรกร มีอาการผลกระทบสุขภาพทางกาย ส่วน ใหญ่มีอาการตาแดง/แสบตา/คัน เจ็บคอ ไอ ปวดหัว วิงเวียน และเหนื่อยง่าย เป็นต้น ผลกระทบ ทางสุขภาพจิตคือรู้สึกกังวลจากการที่สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีราคาแพงทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ผลกระทบทางสุขภาพสังคม คือการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ทำให้เกิดหนี้สินนำไปสู่การมีปัญหา ครอบครัว และผลกระทบทางสุขภาพจิตวิญญาณ คือรู้สึกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นลดลงหรือหายไป

กฤษณา งามกมล (2552) ได้ศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมความปลอดภัยใน การทำงานของเกษตรกรชาวนา พบว่า พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยได้แก่ การสูบ บุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 40.58 การดื่มสุราเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 10.87 และไม่ออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ 26.81 ส่วนพฤติกรรมที่ไม่ปกป้องสุขภาพในการทำงานได้แก่ ทำนากับรถไถนาที่ ชำรุด คิดเป็นร้อยละ 16.67 ทำนากับรถไถนาที่ไม่มีส่วนป้องกันอันตรายจากเครื่องจักร ร้อยละ 80.43 ไม่เคยใส่หน้ากากกรองสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 83.70 และไม่ยื่นเหนือลม ขณะพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 18.50

ณภัทร เตยหอมและนันทิกา สุนทรไชยกุล (2560) ได้ศึกษาปัจจัยกำหนดการรับรู้ความ เสี่ยงเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวนาในอำเภอนองจาง จังหวัดอุทัยธานี ผล การศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 90.4 ศึกษาวิธีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจากเอกสารแนะนำ ต่างๆ โดยร้านค้าจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับชุมชนซึ่งเป็นทั้ง แหล่งข้อมูลและที่ปรึกษาการเลือกซื้อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 88.6 และ 81.6 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 64.9 ให้ความเห็นว่าการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำให้ ร่างกายผู้ใช้มีโอกาสสูงที่จะได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย และกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 63.1 สามารถตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเพื่อลดความเสี่ยงในการสัมผัสสารเคมี และป้องกันไม่ให้

สารเคมีเข้าสู่ร่างกายได้อย่างถูกต้องโดยเฉพาะเกี่ยวกับการอ่าน และปฏิบัติตามฉลากสารเคมี รวมทั้งการตรวจฉลากบรรจุภัณฑ์ร้อยละ 90.4 ยกเว้นความเข้าใจในประเด็นการสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลจากสารเคมีที่กลุ่มตัวอย่าง ยังเข้าใจว่าอุปกรณ์บางอย่าง ได้แก่ เสื้อยืด ผ้าขาวม้า หรือหมวกไหมพรม สามารถป้องกันการสัมผัสกับสารเคมีได้ โดยภาพรวม ชาวนาใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลตามความเข้าใจ และความสะดวกของตนเอง โดยสรุปการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างขึ้นอยู่กับตัวชานา และผู้จำหน่ายสารเคมีทางเกษตรในพื้นที่มากกว่าช่องทางอื่น

ดวงใจ วิชัย, ปัตพงษ์ เกษสมบุรณ์และณัฐปคัลภ์ สันวิจิตร (2561) ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงจากการใช้สารกำจัดวัชพืช ใช้ในปริมาณมาก และสวมชุดป้องกันตนเองไม่เหมาะสม และการสัมผัสนาน ความเสี่ยงมี 4 ระดับ มากที่สุดคือ ความเสี่ยงปานกลาง รองลงมาคือความเสี่ยงต่ำ ความเสี่ยงค่อนข้างสูง และความเสี่ยงสูง คิดเป็นร้อยละ 34.3, 30.0, 20.3 และ 15.4 ตามลำดับ

น้ำเงิน จันทรมณี (2560) ได้ศึกษาความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของอาชีพแรงงานนอกระบบภาคเกษตรกรรม อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา พบว่า อาชีพแรงงานนอกระบบภาคเกษตรกรรมที่เป็นเพศชายและผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาโรคเรื้อรัง และมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพได้แก่การดื่มสุราและการสูบบุหรี่

นิภาพร ศรีวงษ์และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง (2555) ได้ศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพจากการทำไร่อ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ตำบล หนองกุงแก้ว อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า เกษตรกรสูบบุหรี่ขณะฟันสารเคมีเป็นประจำ โดยหากเกษตรกรยังมีการปฏิบัติเช่นนี้ อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของเกษตรกรได้ และการได้รับสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชทางปากจะมีความรุนแรงมากกว่าทางผิวหนังซึ่งอาจเกิดอันตรายโดยเฉียบพลัน แนวทางป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ได้แก่ จัดอบรมให้ความรู้แก่ เกษตรกรชาวไร่อ้อยในเรื่องการยศาสตร์ การใช้สารเคมีอย่างปลอดภัยเพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพ และให้ความรู้เรื่องการปลูกอ้อยอย่างถูกวิธีเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตในการทำไร่อ้อย

จุฑารัตน์ จิโน (2557) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบาดเจ็บจากการทำงานของชานา ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การรับรู้ว่าการทำนาต้องใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล และไม่ได้ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะทำนา หรือใช้เพียงบางครั้งเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีความรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงานแต่ไม่ได้ปฏิบัติตาม

นิพาวรรณ แสงพรหม et al. (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร้อ้อย : กรณีศึกษาบ้านตลุกซังโค ตำบลหนองหอย อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยนำ ประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ และค่านิยมในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร้อ้อยอยู่ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์ด้านบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร้อ้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยเอื้อการใช้สารเคมีและการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร้อ้อย อยู่ในระดับดี มีความสัมพันธ์ด้านบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร้อ้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์ด้านบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร้อ้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p < 0.05$)

สายน้ำผึ้ง บุญวาที (2553) ได้ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในเขตตำบลแหลมมกลัด อำเภอเมือง จังหวัดตราด พบว่า พฤติกรรมของเกษตรกร (ร้อยละ 70.7) เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับดี ในขณะที่ทักษะการใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (ร้อยละ 50.2) อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าความรู้และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

เอกพล กาละดี (2557) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวบ้านตำบลท่าหินโงมอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดใช้สารกำจัดศัตรูพืช และส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เหมาะสม ร้อยละ 65.5 มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.5 การรับรู้เกี่ยวกับอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ระดับปานกลาง ร้อยละ 59.0 ปัจจัยเอื้อต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช คือ ความสะดวกในการจัดซื้อจัดหา ร้อยละ 98.0 โดยซื้อจากร้านค้าในชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 74.5 ส่วนใหญ่มีอุปกรณ์ในการป้องกันอันตราย ร้อยละ 88.0 และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 78.0 ด้านปัจจัยเสริม พบว่าร้อยละ 56.5 ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีภาคีเครือข่ายสุขภาพ ปัญหาด้านสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 49.0 เคยมีอาการเจ็บป่วย เช่น ปวดหัว คลื่นไส้ อาเจียน มีผื่น เป็นต้น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการวิเคราะห์หลาย

ณรงค์ฤทธิ์ วังระหา (2550) ได้ศึกษาสภาพการผลิตพริกและพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกพริกในแหล่งปลูกสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เกษตรกรมีรายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเนื่องมาจากเกษตรกร ส่วนใหญ่ จะใช้ประสบการณ์ของตนเองร่วมกับการถ่ายทอดความรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน

Jallow, Awadh, Albaho, Devi & Thomas (2017) ได้ทำการศึกษาระดับความรู้และแนวทางปฏิบัติด้านความปลอดภัยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของคูเวต ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับว่าสารกำจัดศัตรูพืชเป็นอันตรายต่อสุขภาพของตนเอง (71%) และสิ่งแวดล้อม (65%) ด้านความรู้ด้านความปลอดภัยของสารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรไม่เพียงพอ เกษตรกรกว่า 70% ไม่อ่านหรือปฏิบัติตามคำแนะนำเกี่ยวกับฉลากยาฆ่าแมลง และ 58% ไม่ได้ใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment : PPE) ในการกำจัดสารกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรที่มีการศึกษามีความเป็นไปได้สูงที่จะใช้ PPE มากกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ($\chi^2 = 9.89, p < 0.05$) มีการเก็บรักษาสารกำจัดศัตรูพืชในพื้นที่อยู่อาศัย 20% ของเกษตรกรและยังมีการทิ้งเผาหรือฝังภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืชที่ใช้แล้วในฟาร์มหรือนำภาชนะไปใช้ซ้ำ เกษตรกรยังรายงานการทิ้งสารกำจัดศัตรูพืชที่เหลืออยู่หรือหุ้มสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเก่าในฟาร์มหรือในท่อระบายน้ำ เกษตรกร (82%) รายงานว่ามีสารพิษในสารกำจัดศัตรูพืชแบบเฉียบพลันอย่างน้อยหนึ่งอาการ

Nigatu (2016) ศึกษาเกี่ยวกับพิษจากสารกำจัดศัตรูพืชแบบเฉียบพลันในเอธิโอเปีย การศึกษานี้ได้ทำการศึกษาความชุกของการเกิดพิษจากสารพิษตกค้าง (API: American Petroleum Institute) โดยอาศัยถิ่นที่อยู่ใกล้กับฟาร์มดอกไม้ในบริเวณใกล้เคียงและประเมินว่าอาการเวียนศีรษะเกี่ยวข้องกับ การทำงานในฟาร์มเหล่านี้หรือไม่ พบว่าความชุกของอาการเวียนศีรษะที่เกิดจาก API จำนวน 26% ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้กับสวนดอกไม้ห่างจากฟาร์มดอกไม้ไม่ถึง 5 กิโลเมตร รายงานว่าพบว่ามี API มีความสูงกว่าที่อาศัยอยู่ห่างออกไป 5-12 กิโลเมตร ความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นของ API นี้เกี่ยวข้องกับการทำงานที่ฟาร์มดอกไม้

Khanal (2016) การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชและปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในเนปาล ผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรจำนวน 59% มีการทิ้งภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืชที่ใช้แล้วในแหล่งน้ำใกล้เคียง และ 62% ใช้เพดานบ้านเป็นที่เก็บสินค้า (OR = 3.99, CI = 1.63-9.78) และเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า (OR = 6.18, CI = 2.59-14.72) มีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่หรือเคี้ยวยาสูบในระหว่างกระบวนการฉีดพ่น (OR = 2.42, CI

= 1.03-5.67), เกษตรกรที่มีความรู้ (OR = 3.56, CI = 1.51-8.33) และเกษตรกรตระหนัก (OR= 2.67, CI = 1.13-5) 67) มีแนวโน้มที่จะอ่านฉลากของขวดยาฆ่าแมลง เกษตรกรยังไม่ปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมและปลอดภัยในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

Gesese (2016) ศึกษาเกี่ยวกับ ความรู้ของเกษตรกรทัศนคติการปฏิบัติและปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในหมู่บ้านชลประทานชนบทภาคตะวันตกเฉียงใต้ของเอธิโอเปีย ผลการศึกษา พบว่า 54.4% (95% CI, 50.7-58%) เกษตรกรรู้วิธีการควบคุมศัตรูพืชอย่างน้อยหนึ่งวิธี และ 53.7% เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้สารกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัย คะแนนเฉลี่ยของเจตคติคือ 3.9 (\pm 0.4) ความรู้รวมถึงข้อมูลต่อไปนี้: ชื่อของสารกำจัดศัตรูพืช (AOR, 0.41, 95% CI, 0.25-0.67) วิธีการควบคุมศัตรูพืชและการใช้ถุงมือในระหว่างการสัมผัสกับสารกำจัดศัตรูพืช (AOR, 1.52, 95% CI, 1.07-2.16) เป็นตัวทำนายที่เป็นอิสระในทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัย การสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืชในอดีตของเกษตรกรพบว่า 89.6% เกษตรกรเคยมีการกลืนกิน (88.9%) และการสูดดม (90.4%) และ 42% ของเกษตรกรไม่เคยใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลใดๆ (PPE) เพื่อป้องกันตัวเองจากการได้รับสารกำจัดศัตรูพืช

Neupane, Jors & Brandt (2014) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชระดับเม็ดเลือดแดงในเลือดและอาการเจ็บปวดของเกษตรกร ในเนปาล พบว่า เกษตรกรชาวเนปาลที่สัมผัสสารกำจัดศัตรูพืชมีอาการพิษจากสารพิษตกค้างมากกว่ากลุ่มควบคุมที่มีสุขภาพดีอย่างมีนัยสำคัญ ในกลุ่มเกษตรกรพบว่าค่าเฉลี่ยระดับฮีโมโกลบินที่ลดลงของ Hemoglobin ลดลงเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม

Weng (2015) ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ พฤติกรรมและการปฏิบัติด้านเสื้อผ้าของเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ชาวไต้หวัน ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรไร้ผลไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากสารกำจัดศัตรูพืชต่อสุขภาพของมนุษย์ และส่วนใหญ่มีอาการพิษสารเคมีตกค้าง ทัศนคติของเกษตรกรต่อการใช้สารกำจัดศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรรับรู้ประโยชน์ของสารกำจัดศัตรูพืช พนักงานฟาร์มชี้ให้เห็นว่าเสื้อผ้าที่สวมใส่ได้มีจำนวนจำกัด และสภาพอากาศที่ร้อนและชื้นคือเหตุผลหลักที่ไม่สวมเสื้อผ้าป้องกันส่วนบุคคล (PPE) และอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (PPE)

Joshua (2015) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งขนาดเล็กในยูกันดา พบว่าชนิดของสารกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ในไร่มันฝรั่ง ได้แก่ สารฆ่าเชื้อรา (72%) ยาฆ่าแมลง (62%) และสารเคมีกำจัดวัชพืช (3%) โดยรวมแล้วการใช้อุปกรณ์

บ่อกันส่วนบุคคลอยู่ในระดับต่ำคือ ฤงมือยาง (73%), ฤงมือ (7%), หน้ากากปิดจมูก (16%), และ เสื้อแขนยาว (42%) ผู้ที่ใช้อย่าฆ่าแมลงพบว่ามีอาการคันที่ผิวหนังมีความรู้สึกแสบร้อน 25%, ไอ 43%, อาการน้ำมูกไหล 60%, ตา น้ำตา 27% และอาการเวียนศีรษะ 42% เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับ ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชจากเกษตรกรรายอื่น (45%) และเพียง 2% ของเกษตรกร ได้รับข้อมูลโดยตรงจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

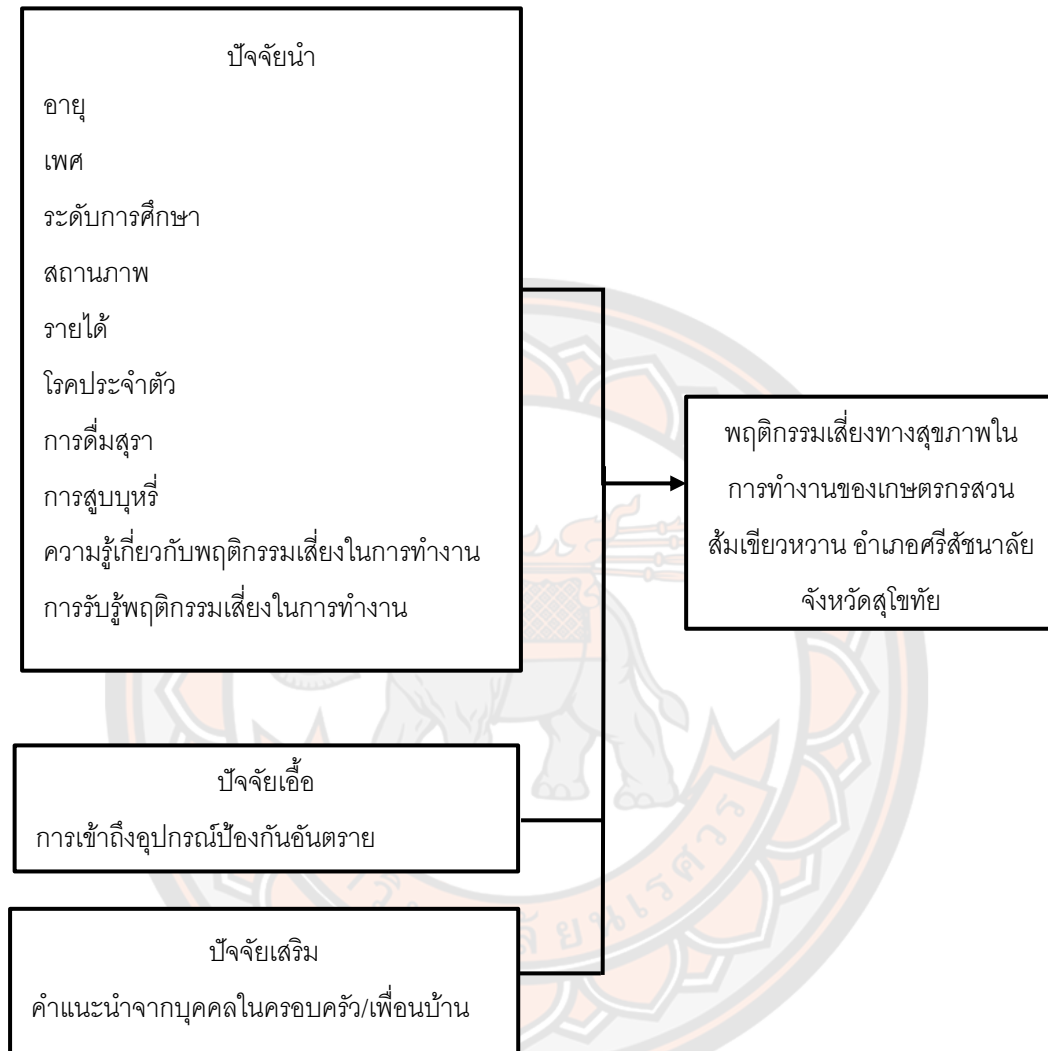
Memuna (2015) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรและ ผลกระทบด้านสุขภาพของประเทศกานา พบว่ามีการใช้กำจัดศัตรูพืช 12 ชนิด ได้แก่ สารเคมี กำจัดวัชพืชยาฆ่าแมลงและสารฆ่าเชื้อรา ในพื้นที่การศึกษา แหล่งข้อมูลที่เกษตรกรได้รับมาจาก ยาฆ่าแมลง 43.3% จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการขาย 39.2% จากตัวแทนจำหน่ายสินค้าเกษตรและ 10% จากเกษตรกร (75%) และพบว่าเกษตรกรที่พ้นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช 25.7% สวมชุดที่ปกคลุมร่างกายของพวกเขา แต่ไม่มีแว่นตา ประมาณร้อยละ 66 และเกษตรกรที่ใช้สารเคมีเสร็จสิ้นทั้ง ภาชนะบรรจุไว้ในฟาร์มของตนหรือโยนลงไปในพุ่มไม้ การศึกษานี้แนะนำให้มีการฝึกอบรม เกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการและการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชให้มากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระบบภาคตัดขวาง (Cross – sectional study) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
4. การดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแทนครัวเรือนเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ที่เป็นผู้ปฏิบัติงานจริง และขึ้นทะเบียนเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ในอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 1,888 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสัชนาลัย, 2561)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ ใช้การคำนวณขนาดเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรในกรณีที่ทราบจำนวนของประชากรที่แน่นอน (Wayne, 1995) โดยคำนวณจากสูตรการประมาณขนาดตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{N\sigma^2 z_{1-\frac{\alpha}{2}}^2}{d^2(N - 1) + \sigma^2 z_{1-\frac{\alpha}{2}}^2}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร คือ 1,888 คน

$Z_{1-\frac{\alpha}{2}}^2$ = ค่ามาตรฐานที่ช่วงเชื่อมั่น 95% ($\alpha=0.05$) เท่ากับ 1.96

σ^2 = ระดับค่าความแปรปรวน ($\sigma = 0.39$) ของ วารุณี พันธุ์วงศ์ (2560)

Error (d) = ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าเท่ากับ 0.05

Alpha (α) = ระดับความเชื่อมั่น 95% = 0.05

$$n = \frac{1,888 (0.39)^2 (1.96)^2}{0.05(1,888 - 1) + (0.39)^2 (1.96)^2}$$

$$n = 209$$

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนวณเพิ่มกลุ่มตัวอย่างสำหรับงานวิจัยแบบสำรวจอีกครั้งละ 10 เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความชัดเจนของประชากรเพิ่มขึ้น และป้องกันกรณีข้อมูลสูญหายหรือข้อมูลไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ คือ 230 คริวเรือน (รชฎาภรณ์ จันทสุวรรณ์และอุไร จเรประพาฬ, 2562)

3. การสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (random sampling)

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

1. ผู้วิจัยนำทะเบียนครัวเรือนเกษตรกรรมส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มาเป็นกรอบในการสุ่มตัวอย่าง
2. นำค่าที่คำนวณได้ มากำหนดช่วงของการสุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยกำหนดเลขตั้งต้นของการสุ่มตัวอย่าง ลำดับต่อไปของกลุ่มตัวอย่างจะมีระยะห่างตามช่วงของสัดส่วนที่คำนวณ

เกณฑ์การคัดเข้า ดังนี้

1. เป็นครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรรมส้มเขียวหวาน
2. ไม่มีปัญหาเรื่องการสื่อสาร สามารถอ่านออกเขียนได้
3. อายุ 20 – 59 ปี

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

1. การเจ็บป่วยกะทันหันจนไม่สามารถตอบแบบสอบถามของงานวิจัย

2. ย้ายที่อยู่อาศัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้เครื่องมือ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะครอบคลุมกับกรอบแนวคิดของการวิจัย และวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 6 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ โรคประจำตัว การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ โดยคำถามมีทั้งให้เลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 ปัจจัยเอื้อต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน จำนวน 18 ข้อ

ส่วนที่ 4 การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพจากการทำงาน จำนวน 18 ข้อ

ส่วนที่ 5 ปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 6 พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน จำนวน 18 ข้อ

การแปลผล

การแปลผลแบบประเมินส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ชุมชนของท่านมีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ป้องกันอันตราย เช่น รองเท้าบูท หมวก แวนตา ผ้าปิดจมูก เป็นต้น มีศูนย์การเรียนรู้สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ มีเจ้าหน้าที่เข้ามาแจกอุปกรณ์ป้องกันอันตราย มีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ราคาย่อมเยาวิ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ (Checklist) เพียงข้อเดียว

การแปลผลแบบประเมินส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน มีเกณฑ์ของการให้คะแนน ดังนี้

ถูก มีค่าเท่ากับ 1 ผิด มีค่าเท่ากับ 0

การแปลผลคะแนนโดยพิจารณาตามเกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1968, p.60 อ้างอิงใน พิษิต ฤทธิ์จรูญ, 2548) ดังนี้

คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 (คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 11 คะแนน) หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานในระดับต่ำ

คะแนนระหว่างร้อยละ 60-80 (คะแนนเฉลี่ย 12-14 คะแนน) หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานในระดับปานกลาง

คะแนนมากกว่าร้อยละ 80 (คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 15 คะแนน) หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานในระดับสูง

การแปลผลแบบประเมินส่วนที่ 4 การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน
เกณฑ์ของการให้คะแนน ดังนี้

		คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
มาก	มีค่าเท่ากับ	3	1
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	2	2
น้อย	มีค่าเท่ากับ	1	3

การวัดระดับการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ปัจจัยเสริมต่อ
พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน แบ่งออกเป็น
3 ระดับ คือ ระดับสูงระดับปานกลาง และระดับต่ำ ที่มีค่าตั้งแต่ 1.00 – 3.00 โดยพิจารณาตาม
เกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1997) โดยนำคะแนนมาปรับเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละข้อ จากนั้นนำ
ค่าคะแนนเฉลี่ยดังกล่าวมาปรับเป็นช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\ \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{54 - 18}{3} \\ &= 12.00 \end{aligned}$$

ระดับการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

43.00 – 54.00 คะแนน มีการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน/
พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน อยู่ในระดับสูง

30.00 – 42.00 คะแนน มีการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน/
พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง

18.00 – 29.00 คะแนน มีการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน/
พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน อยู่ในระดับต่ำ

การแปลผลแบบประเมินส่วนที่ 5 ปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการ
ทำงาน ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวของท่านแนะนำเกี่ยวกับท่าทางในการทำงานของท่าน ท่านได้รับการ
ส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่การเกษตรหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ท่านได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการ
ใช้ยาฆ่าแมลงจากเพื่อนบ้าน และท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ยาฆ่าแมลงผ่านสื่อ เช่น

โทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสาย รถเร่ โทรศัพท์ เป็นต้น ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกรับ (Checklist) เพียงข้อเดียว

การวัดระดับปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับควรปรับปรุง ใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 4-12 โดยพิจารณาตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1997) โดยนำคะแนนมาปรับเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละข้อ จากนั้นนำค่าคะแนนเฉลี่ยดังกล่าวมาปรับเป็นช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\ \text{ช่วงคะแนนพฤติกรรม} &= \frac{12-4}{3} \\ &= 3 \end{aligned}$$

ช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย ระดับการได้รับปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน

4.00 - 6.00	ได้รับปัจจัยเสริมในระดับสูงต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน
7.00 - 9.00	ได้รับปัจจัยเสริมในระดับปานกลางต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน
10.00 - 12.00	ได้รับปัจจัยเสริมในระดับต่ำต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน

การแปลผลแบบประเมินส่วนที่ 6 พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน
เกณฑ์ของการให้คะแนน ดังนี้

		คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
มาก	มีค่าเท่ากับ	3	1
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	2	2
น้อย	มีค่าเท่ากับ	1	3

การวัดระดับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูงระดับปานกลาง และระดับต่ำ ที่มีค่าตั้งแต่ 1.00 – 3.00 โดยพิจารณาตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1997) โดยนำคะแนนมาปรับเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละข้อ จากนั้นนำค่าคะแนนเฉลี่ยดังกล่าวมาปรับเป็นช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรายภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\ \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{54 - 18}{3} \\ &= 12.00 \end{aligned}$$

ระดับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

43.00 – 54.00 คะแนน มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน/พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน อยู่ในระดับสูง

30.00 – 42.00 คะแนน มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน/พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง

18.00 – 29.00 คะแนน มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน/พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน อยู่ในระดับต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item-Objective Congruence: IOC) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ ดังนี้

1. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item-Objective Congruence: IOC) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา และการใช้ภาษา หลังจากนั้นได้นำมาปรับปรุงแก้ไข

2. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดสอบ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อเป็นการทดสอบก่อนใช้จริง จำนวน 30 ชุด หลังจากนั้นนำเครื่องมือที่ได้รับกลับคืนมา ทำการวิเคราะห์เป็นรายข้อ นำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าที่ยอมรับได้ เท่ากับ 0.7 ขึ้นไป (Cronbach, 1990 อ้างอิงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินปัจจัยเชื้อ ปัจจัยเสริม แบบประเมินเกี่ยวกับความรู้ แบบประเมินการรับรู้ และแบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน เท่ากับ 0.78 สามารถวัดค่าตัวแปรหลักในการวิจัยอยู่ในระดับที่มีความเชื่อมั่นสูงพอที่จะยอมรับได้ หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามดังกล่าวไปใช้เก็บข้อมูลจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นเตรียมการ

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอเอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมเกี่ยวกับวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์เพื่อพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบในพื้นที่ที่จะดำเนินการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นดำเนินการ

3. ประสานผู้ช่วยวิจัย ประชุมชี้แจงและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำแนวทางในการตอบแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริง
4. ผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมแบบสอบถาม พร้อมนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการตรวจสอบข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ แล้วนำไปจัดหมวดหมู่เพื่อกำหนดรหัส (Code) ของข้อมูล จากนั้นจึงลงรหัสข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปลงรหัสข้อมูลของคำถามแต่ละข้อตามที่กำหนดไว้ก่อนแล้ว และทำการประมวลผลข้อมูล นำรหัสไปถ่ายข้อมูลและบันทึกถ่ายโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อทำการประมวลผลข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และนำเสนอข้อมูลประกอบคำอธิบายในรูปแบบของตาราง
2. ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการทำงาน การรับรู้ความเสี่ยงอันตรายจากการทำงาน และพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกร ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลประกอบคำอธิบายในรูปแบบของตาราง

3. การทดสอบสมมุติฐาน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน

เกณฑ์การแปลผลความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ที่มีคุณลักษณะของปัจจัยที่แตกต่างกัน กำหนดเป็น 5 ระดับตามเกณฑ์ของฮิงเก้น (Hinkle, Wiersma & Jurs, 2003) ดังนี้

0.90 – 1.00 ค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก

0.70 – 0.90 ค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

0.50 – 0.70 ค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

0.30 – 0.50 ค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

0.00 – 0.30 ค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ยึดหลักการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล นำหนังสือขออนุญาตถึงสำนักงานสาธารณสุขอำเภออำเภอศรีสะเกษ เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง กับกลุ่มตัวอย่าง อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัยและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย ผู้วิจัยอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามจนกลุ่มตัวอย่างเข้าใจ ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเองทั้งหมด โดยไม่จำกัดเวลา เน้นความสมัครใจในการร่วมโครงการโดยที่ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดนี้ จะถูกทำลายภายใน 1 ปี หลังการวิจัยสิ้นสุดในการตอบแบบสอบถาม โดยการนำเสนอโครงร่าง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross – sectional study) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ศึกษาการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน และศึกษาความสามารถของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ในการพยากรณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 230 คน เรือน นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษา ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน

ส่วนที่ 2 การพยากรณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ส่วนที่ 1 การศึกษา ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน

1. ข้อมูลปัจจัยนำ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

1.1 ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.90 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 – 59 ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 41.30 (\bar{X} = 46.98, S.D. = 8.31, Min = 22 ปี, Max = 59 ปี) มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับของประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 83.0 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 54.8 ซึ่งมีรายได้อยู่ในช่วง 20,001 - 40,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 28.30 และมีรายได้เฉลี่ย 85,013.04 บาทต่อปี และไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 77 (ดังตาราง 3)

ตาราง 3 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง (n = 230)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	60	26.09
หญิง	170	73.91
อายุ (ปี)		
20 – 29 ปี	7	3.00
30 – 39 ปี	39	17.00
40 – 49 ปี	88	38.26
50 – 59 ปี	96	41.74
$(\bar{X} = 46.98, S.D. = 8.31, \text{Min} = 22 \text{ ปี}, \text{Max} = 59 \text{ ปี})$		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	21	9.20
ประถมศึกษา	191	83.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	2.60
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	10	4.30
อนุปริญญา/ปวส.	2	0.90
ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.00
สถานภาพ		
โสด	1	0.44
สมรส	126	54.79
หย่าร้าง	53	23.00
แยกกันอยู่	42	18.27
หม้าย	8	3.50

ตาราง 3 (ต่อ)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวนคน	ร้อยละ
โรคประจำตัว		
ไม่มี	177	77.00
มี	53	23.00
รายได้เฉลี่ยต่อปี		
ต่ำกว่า 20,000 บาท	30	13.00
20,000 – 40,000 บาท	65	28.30
40,001 – 60,000 บาท	41	17.80
60,001 – 80,000 บาท	17	7.40
80,001 – 100,000 บาท	28	12.20
100,001 บาทขึ้นไป	49	21.30
(\bar{X} = 90,882.61, S.D. = 100,756.13, Min = 3,000, Max = 500,000 บาทต่อปี)		
ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
ไม่ดื่ม	3	1.27
ดื่มเป็นบางครั้ง/ดื่มนานๆครั้ง	96	41.73
ดื่มเป็นประจำ/ดื่มจนติดเป็นนิสัย	131	57.00
สูบบุหรี่/ยาเส้น		
ไม่สูบ	212	92.20
สูบเป็นบางครั้ง/สูบนานๆครั้ง	15	6.50
สูบเป็นประจำ	3	1.30

1.2 ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

เกษตรกรสวนส้มส่วนใหญ่ มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 74.80 (\bar{X} = 15.73, S.D.=2.68) (ดังตาราง 4) เมื่อแยกตามรายชื่อ พบว่า ข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานที่กลุ่มตัวอย่างตอบ

ถูกต้องมากที่สุด คือ การปิดขวดยาฆ่าหญ้าควรปิดให้มิดชิด วางให้พื้นมือเด็ก คิดเป็นร้อยละ 99.6 รองลงมาคือ ควรล้างมือด้วยการฟอกสบู่และเช็ดให้แห้งทุกครั้ง หลังสัมผัสยาฆ่าหญ้าในสวนส้ม และ ควรอ่านฉลากทุกครั้งก่อนใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 99.10 และ 97.80 ตามลำดับ ส่วนความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานที่กลุ่มตัวอย่างตอบ ไม่ถูกต้อง มากที่สุด คือ การใช้ท่าทางในการเก็บส้มที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การบิดเถี่ยวตัว การก้มตัวเก็บส้มและการยกไหล่ขณะนั่ง คิดเป็นร้อยละ 32.20 รองลงมา คือ ในการเก็บส้มไม่ควรแอ่นตัวไปด้านหลังหรือก้มตัวมากเกินไป และ การทำงานไหล่ทั้งสองข้างควรอยู่ในท่าทางที่สบาย ไม่มีการยกไหล่ในขณะที่นั่งทำงาน คิดเป็นร้อยละ 26.10, 19.10 ตามลำดับ (ดังตาราง 5)

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (n = 230)

ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ระดับความรู้สูง	172	74.80
ระดับความรู้ปานกลาง	40	17.40
ระดับความรู้ต่ำ	18	7.80

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานตามรายชื่อ (n = 230)

ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน	ถูกต้อง จำนวนคน (ร้อยละ)	ไม่ถูกต้อง จำนวนคน (ร้อยละ)
1. การปิดขวดยาฆ่าหญ้าควรปิดให้มิดชิด วางให้พื้นมือเด็ก	229(99.60)	1(0.40)
2. การไม่สวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะฉีดพ่นสารเคมี อาจก่อให้เกิดสารพิษตกค้างในร่างกาย	208(90.40)	22(9.60)
3. ห้ามรับประทานอาหาร น้ำ หรือสูบบุหรี่ในขณะที่ทำการผสม สารเคมี	215(93.50)	15(6.50)
4. ควรล้างมือด้วยการฟอกสบู่ และเช็ดให้แห้งทุกครั้งหลังสัมผัสยา ฆ่าหญ้าในสวนส้ม	228(99.10)	2(0.90)
5. ควรอ่านฉลากทุกครั้งก่อนใช้สารเคมี	225(97.80)	5(2.20)

ตาราง 5 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน	ใช่ (ร้อยละ)	ไม่ใช่ (ร้อยละ)
6. การทำงานไหลทั้งสองข้างควรอยู่ในท่าทางที่สบายไม่มีการยกไหลขณะนั่งทำงาน	186(80.90)	44(19.10)
7. ในการเก็บส้มไม่ควรแอ่นตัวไปด้านหลังหรือก้มตัวมากเกินไป	170(73.90)	60(26.10)
8. ท่าในการยกถังส้มที่ถูก ต้องศีรษะตรง เก็บคาง บั้นเอวมีการแอ่นและย่อเข้า	196(85.20)	34(14.80)
9. การยื่นให้น้ำส้มไม่ควรยื่นทั้งน้ำหนักตัวไปข้างใดข้างหนึ่งเพียงข้างเดียวเป็นเวลานาน	188(81.70)	42(18.30)
10. การใช้ท่าทางในการเก็บส้มที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การบิดเอี้ยวตัว การก้มตัวเก็บส้มและการยกไหลขณะนั่ง	156(67.80)	74(32.20)
11. การเดินเก็บส้มด้วยเท้าเปล่า ในบริเวณที่มีน้ำขังอาจก่อให้เกิดโรคฉี่หนู และโรคพยาธิได้	208(90.40)	22(9.60)
12. การทำงานในสวนส้มมีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกงูมีพิษกัดได้	198(86.10)	32(13.90)
13. การได้รับเชื้อโรคจากการทำงานในสวนส้มเข้าสู่บาดแผลทำให้ติดเชื้อบาดทะยักได้	200(87.00)	30(13.00)
14. การได้รับแรงสั่นสะเทือนจากการขับรถไปเรื่อยๆทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ	189(82.20)	41(17.80)
15. การเดินเก็บส้มในอากาศที่ร้อนอาจทำให้อ่อนเพลียและเกิดผื่นคันตามผิวหนังได้	204(88.70)	26(11.30)
16. การฉีดพ่นยาในอากาศร้อนเป็นเวลานานโดยไม่พักทำให้เกิดภาวะช็อค	212(92.20)	18(7.80)
17. การทำงานกับอุปกรณ์ เครื่องมือที่มีแรงสั่นสะเทือนมากๆ ทำให้ปวดและชาได้	218(94.80)	12(5.20)
18. การทดสอบเสียงดังจากเครื่องตัดหญ้าทำได้โดยการพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานระยะห่างหนึ่งช่วงแขน โดยใช้เสียงปกติ ถ้าไม่ได้ยินแสดงว่าควรใส่อุปกรณ์ป้องกันการได้ยิน	189(82.20)	41(17.80)

1.3 การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสขนาลัย จังหวัดสุโขทัย

เกษตรกรสวนส้มส่วนใหญ่ มีคะแนนการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 80.90 (\bar{X} = 58.48, S.D.=6.11) (ดังตาราง 6) เมื่อแยกตามรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพโดยมีรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} = 2.88, S.D.= 0.34) คือ ท่านรับรู้ว่ายายาฆ่าแมลงมีผลเสียต่อร่างกาย ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (\bar{X} = 2.52, S.D. = 0.63) คือ เมื่อท่านตัดหญ้าด้วยเครื่องตัดหญ้าที่มีเสียงดังมากกว่าปกติเป็นประจำโดยไม่สวมอุปกรณ์ป้องกันการได้ยินทำให้หูตึงได้ (ดังตาราง 7)

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (n = 230)

ระดับการรับรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับดี	186	80.90
ระดับปานกลาง	43	18.70
ระดับน้อย	1	0.40

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานจำแนกตามรายข้อ (n = 230)

การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ท่านสวมถุงมือและผ้าปิดจมูกทุกครั้งเมื่อผสมยาฆ่าแมลงเพื่อป้องกันสารเคมีสัมผัสผิวหนัง	2.76	0.48	สูง
2. เมื่อท่านสูดดมยาฆ่าแมลงเป็นประจำจะทำให้มีสารพิษตกค้างในร่างกาย	2.69	0.54	สูง
3. ท่านรับรู้ว่ายายาฆ่าแมลงมีผลเสียต่อร่างกาย	2.88	0.34	สูง
4. เมื่อท่านสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะฉีดพ่นยาฆ่าแมลงจะช่วยลดความเสี่ยงในการสัมผัสสารเคมีทั้งทางสูดดมและทางผิวหนัง	2.73	0.52	สูง

ตาราง 7 (ต่อ)

การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
5. ท่านทำความสะอาดร่างกายทุกครั้งหลังฉีดพ่นสารยาฆ่าหญ้าในสวนส้มเพื่อป้องกันสารเคมีตกค้างในร่างกายทางผิวหนัง	2.87	0.38	สูง
6. เมื่อท่านทำงานที่มีการเคลื่อนไหวข้อมือซ้ำๆ เช่น การตัดกิ่งส้ม จะมีความเสี่ยงต่อการเกิดเอ็นอักเสบ	2.58	0.63	สูง
7. เมื่อท่านก้มเงยเก็บส้มเป็นประจำจะทำให้เสี่ยงต่อโรคกระดูกทับเส้นได้	2.52	0.68	สูง
8. การยกถังส้มหนักเกินไปทำให้มีความเสี่ยงต่อการปวดหลังส่วนล่าง	2.78	0.47	สูง
9. การทำงานที่อยู่ในท่าเดียวกันนานๆโดยไม่มีการเปลี่ยนท่า ทำให้เกิดอาการล้าของกล้ามเนื้อ	2.70	0.52	สูง
10. การใช้ท่าทางในการเก็บส้มที่ไม่เหมาะสม เช่น การบิดเอี้ยวตัว และการยกไหล่ ทำให้เกิดการบาดเจ็บทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อได้	2.66	0.54	สูง
11. เมื่อท่านเดินเก็บส้มด้วยเท้าเปล่าในบริเวณที่มีน้ำขังทำให้เป็นโรคฉี่หนู	2.65	0.64	สูง
12. เมื่อท่านถูกงูที่มีพิษกัดทำให้เป็นอันตรายต่อชีวิตได้	2.75	0.56	สูง
13. เมื่อท่านได้รับบาดเจ็บจากการทำงานในสวนส้มท่านควรปฐมพยาบาลเบื้องต้นทันที เช่น ใช้ผ้าสะอาดกดบาดแผลเพื่อห้ามเลือด	2.78	0.44	สูง
14. เมื่อท่านได้รับแรงสั่นสะเทือนจากการขับรถไถบ่อยๆทำให้เกิดความเมื่อยล้าของกระดูกและกล้ามเนื้อ	2.66	0.53	สูง
15. เมื่อท่านเดินเก็บส้มในอากาศที่ร้อนอาจทำให้อ่อนเพลียและเกิดผื่นคันตามผิวหนังได้	2.62	0.58	สูง
16. เมื่อท่านฉีดพ่นยาในอากาศร้อนเป็นเวลานานโดยไม่พักทำให้เกิดภาวะฮีตค	2.64	0.64	สูง

ตาราง 7 (ต่อ)

การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
17. เมื่อท่านทำงานกับอุปกรณ์ เครื่องมือที่มีแรงสั่นสะเทือนมากๆ ทำให้ปวดและชาได้	2.70	0.55	สูง
18. เมื่อท่านตัดหญ้าด้วยเครื่องตัดหญ้าที่มีเสียงดังมากกว่าปกติเป็นประจำโดยไม่สวมอุปกรณ์ป้องกัน การได้ยินทำให้หูตึงได้	2.52	0.63	สูง
การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน	2.94	0.23	สูง

2. ปัจจัยอื่น

ปัจจัยอื่น ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน ได้แก่ ชุมชนของท่านมีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ป้องกันอันตราย เช่น รองเท้าบูท หมวก แว่นตา ผ้าปิดจมูก เป็นต้น มีศูนย์การเรียนรู้สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ มีเจ้าหน้าที่เข้ามาแจกอุปกรณ์ป้องกันอันตราย และมีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ราคาย่อมเยา

จากผลการศึกษา พบว่า ชุมชนของเกษตรกรส่วนใหญ่มีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ป้องกันอันตราย คิดเป็นร้อยละ 90.00 ไม่มีศูนย์การเรียนรู้สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 51.3 ไม่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาแจกอุปกรณ์ป้องกันอันตราย คิดเป็นร้อยละ 70.9 และ ส่วนใหญ่ มีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ราคาย่อมเยา คิดเป็นร้อยละ 68. (ดังตาราง 8)

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละด้านปัจจัยเอื้อของกลุ่มตัวอย่าง (n = 230)

ปัจจัยเอื้อ	จำนวน	ร้อยละ
ชุมชนของท่านมีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ป้องกันอันตราย		
ไม่มี	23	10.00
มี	207	90.00
การมีศูนย์การเรียนรู้สำหรับเกษตรกรในพื้นที่		
ไม่มี	118	51.30
มี	112	48.70
มีเจ้าหน้าที่เข้ามาแจกอุปกรณ์ป้องกันอันตราย		
ไม่มี	163	70.90
มี	67	29.10
มีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ราคาประหยัด		
ไม่มี	73	31.70
มี	157	68.30

3. ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน

จากผลการศึกษา พบว่า สมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรส่วนใหญ่เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับท่าทางในการทำงานของเกษตรกร ร้อยละ 82.60 เคยได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่การเกษตรหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 92.20 เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ยาฆ่าแมลงจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 91.30 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ยาฆ่าแมลงผ่าน สื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสาย รถเร่ โทรศัพท์ ร้อยละ 95.70 (ดังตาราง 9)

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละด้านปัจจัยเสริมของกลุ่มตัวอย่าง (n=230)

ปัจจัยเสริม	จำนวน	ร้อยละ
1. สมาชิกในครอบครัวของท่านแนะนำเกี่ยวกับท่าทางในการทำงานของท่าน		
ไม่เคย	40	17.40
เคย	190	82.60

ตาราง 9 (ต่อ)

ปัจจัยเสริม	จำนวน	ร้อยละ
2. ท่านได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่การเกษตร หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เช่น การอบรมให้ ความรู้เรื่องท่าทางในการทำงาน การใช้ สารเคมี ความปลอดภัยในการทำงาน เป็นต้น		
ไม่เคย	18	7.80
เคย	212	92.20
3. ท่านได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ยาฆ่าแมลง จากเพื่อนบ้าน		
ไม่เคย	20	8.70
เคย	210	91.30
4. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ยาฆ่าแมลงผ่าน สื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสาย รถเร่ โทรศัพท์ เป็นต้น		
ไม่เคย	10	4.30
เคย	220	95.70

4. พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน

เกษตรกรสวนส้มส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 91.30 ($\bar{X} = 44.27$, S.D. = 5.57,) (ดังตาราง 10) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติถูกต้องมากที่สุด คือ ล้างมือด้วยการฟอกสบู่ และเช็ดให้แห้งทุกครั้งหลังสัมผัสยาฆ่าหญ้าในสวนส้ม ($\bar{X} = 2.92$, S.D. = 0.35) รองลงมาคือ สวมใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาวและผ้าปิดจมูกทุกครั้งขณะฉีดพ่นสารเคมี ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 0.38) และอ่านฉลากข้างขวดยาฆ่าแมลงและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ($\bar{X} = 2.90$, S.D. = 0.37) ส่วนพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติ ไม่ถูกต้อง มากที่สุด คือ ก้มตัวเก็บส้มด้วยความเร็ว ($\bar{X} = 2.11$, S.D. = 0.72), รองลงมาคือ ยืนตอจนถึงส้มท่าเดิม เป็นเวลานาน ($\bar{X} = 2.02$, S.D. = 0.72), และนั่งยอง ๆ บนพื้น ขณะชุดหลุมปลูกส้ม ($\bar{X} = 1.89$, S.D. = 0.79) (ดังตาราง 11)

ตาราง 10 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง (n = 230)

พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง	210	91.30
ระดับปานกลาง	20	8.70
ระดับควรปรับปรุง	0	0.00

ตาราง 11 แสดงจำนวนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ตามรายชื่อ (n = 230)

พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
1. ท่านอ่านฉลากข้างขวดยาฆ่าแมลงและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด	2.90	0.37	ดี
2. ท่านสัมผัสสารเคมีโดยไม่สวมถุงมือและผ้าปิดจมูก	2.24	0.83	ปานกลาง
3. ท่านรับประทานอาหารขณะพักพ่นยาฆ่าหญ้าโดยไม่ทำความสะอาดร่างกาย	2.59	0.74	ดี
4. ท่านสวมใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาวและผ้าปิดจมูกทุกครั้งขณะฉีดพ่นสารเคมี	2.91	0.38	ดี
5. ท่านล้างมือด้วยการฟอกสบู่ และเช็ดให้แห้งทุกครั้งหลังสัมผัสยาฆ่าหญ้าในสวนส้ม	2.92	0.35	ดี
6. ท่านนั่งยอง ๆ บนพื้น ขณะขุดหลุมปลูกส้ม	1.89	0.79	ปานกลาง
7. ท่านยืนตอนกิ่งส้มทำเดิมเป็นเวลานาน	2.02	0.72	ปานกลาง
8. ท่านใช้กรรไกรตัดกิ่งส้มที่ผิดและแข็ง	2.27	0.75	ปานกลาง
9. ท่านก้มตัวเก็บส้มด้วยความเร็ว	2.11	0.72	ปานกลาง
10. ท่านยกถังส้มที่มีน้ำหนักมากกว่า 50 กิโลกรัมคนเดียว	2.43	0.71	ดี
11. การทำงานในสภาพที่ร้อนและมีน้ำขังโดยไม่สวมรองเท้า	2.70	0.58	ดี
12. เคยถูกสัตว์ทำร้ายหรือแมลงกัดต่อยในขณะทำงาน	2.33	0.55	ปานกลาง
13. เมื่อท่านได้รับบาดเจ็บขณะทำงานท่านได้ล้างแผลและปฐมพยาบาลเบื้องต้น	2.59	0.55	ดี

ตาราง 11 (ต่อ)

พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
14. ท่านจะเลือกเก็บผลสัมฤทธิ์ในตอนเช้าเนื่องจากอากาศไม่ร้อน	2.69	0.62	ดี
15. ท่านไม่เก็บสัมภาระในช่วงเวลาที่แสงสว่างน้อย เช่น เช้ามืด หรือพลบค่ำ	2.30	0.69	ปานกลาง
16. ท่านขับรถไถเป็นเวลานานโดยไม่พัก	2.49	0.60	ดี
17. ท่านใช้เครื่องตัดหญ้าที่มีเสียงดังโดยไม่สวมอุปกรณ์ป้องกันการได้ยิน	2.47	0.67	ดี
18. ท่านต้องใช้สายตาเพ่งดูสีของสัมภาระติดกันเป็นเวลานาน	2.43	0.63	ดี
พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน (รายข้อ)	2.91	0.28	ดี

ส่วนที่ 2 การพยากรณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน โดยใช้สถิติ Eta และ สถิติ Pearson correlation

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ได้แก่ เพศ (0.023) อายุ (0.039) การดื่มสุรา (0.011) การสูบบุหรี่ (0.006) รายได้ (<0.001) และปัจจัยอื่น (<0.001) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % (ดังตาราง 12)

ตาราง 12 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง คุณลักษณะของตัวแปรกับพฤติกรรม
เสียงทางสุขภาพในการทำงาน (n = 230)

ปัจจัย	พฤติกรรมเสียงทางสุขภาพใน การทำงาน	P-value
	r	
เพศ	0.150(Eta)	0.023*
สถานภาพ	0.167(Eta)	0.172
ระดับการศึกษา	0.078(Eta)	0.850
โรคประจำตัว	0.027(Eta)	0.680
การดื่มสุรา	0.197(Eta)	0.011*
การสูบบุหรี่	0.210(Eta)	0.006*
อายุ	- 0.136(Pearson)	0.039*
รายได้	- 0.273(Pearson)	<0.001*
ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสียงในการทำงาน	0.085(Pearson)	0.197
การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสียงในการทำงาน	0.089(Pearson)	0.179
ปัจจัยเอื้อ	- 0.213(Pearson)	<0.001*
ปัจจัยเสริม	0.082(Pearson)	0.215

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ปัจจัยที่มีอำนาจทำนายพฤติกรรมเสียงทางสุขภาพในการทำงาน โดยใช้สถิติ

Stepwise multiple regression analysis

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นต่อน (Stepwise multiple regression analysis) ควรมีการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นคือ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linearity) มีค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ ค่าความคลาดเคลื่อนมีความอิสระต่อกัน โดยนำค่าที่ได้ 1.518 ไปเทียบกับเกณฑ์การแปลค่าของ Durbin – Watson กำหนดค่าเข้าใกล้ 2 (มีช่วงระหว่าง 1.5 – 2.5) และตัวแปรอิสระด้วยกันจะไม่มี ความสัมพันธ์กันเอง ซึ่งค่าเฉลี่ยของค่าความคลาดเคลื่อนไม่ต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ต้องไม่เกิน 10 ค่า Tolerance มีค่าสูงสุดไม่เกิน 1 ซึ่ง

พบว่าค่า Tolerance ที่มีค่าน้อยที่สุดที่สุด คือ 0.898 ซึ่งไม่ต่ำกว่า 0.20 และมีค่า VIF ที่มีค่ามากที่สุด คือ 1.026 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง หรือไม่มีภาวะ Multicollinearity

เมื่อวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) พบว่าตัวแปรที่สามารถทำนายได้มากที่สุดเข้าสมการเป็นตัวแรก คือ รายได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย เท่ากับ 0.074 แสดงว่า รายได้ สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ได้ร้อยละ 7.40 เมื่อเพิ่มตัวแปรทำนายเข้าไปในการวิเคราะห์ ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าไปในขั้นที่ 2 คือ การดื่มสุรา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อีก 0.106 แสดงว่าการดื่มสุรา มีส่วนสำคัญในการทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ร้อยละ 10.60 เมื่อเพิ่มตัวแปรทำนายเข้าไปวิเคราะห์ ตัวแปรทำนายที่ถูกเลือกเข้าไปในขั้นที่ 3 คือ ปัจจัยเชื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อีก 0.136 แสดงว่า ปัจจัยเชื้อ สามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ร้อยละ 13.60 เมื่อเพิ่มตัวแปรทำนายเข้าไปวิเคราะห์ ตัวแปรทำนายที่ถูกเลือกเข้าไปในขั้นที่ 4 คือ อายุ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อีก 0.152 ซึ่งแสดงว่า อายุสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ร้อยละ 15.2 และเมื่อเพิ่มตัวแปรทำนายเข้าไปวิเคราะห์ ตัวแปรทำนายที่ถูกเลือกเข้าไปในขั้นที่ 5 คือ ปัจจัยเสริม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อีก 0.169 ซึ่งแสดงว่า อายุสามารถทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ร้อยละ 16.9 เมื่อตัวแปรในการทำนายในขั้นตอนต่อไปพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนายเปลี่ยนไปอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ ดังนั้น รายได้ การดื่มสุรา ปัจจัยเชื้อ อายุและปัจจัยเสริม สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ได้ร้อยละ 16.9 และสามารถสร้างสมการทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y = a - b_1(x_1) - b_2(x_2) - b_3(x_3) - b_4(x_4) + b_5(x_5)$$

พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ = 0.273 - 0.001 (รายได้) - 2.426 (การดื่มสุรา) - 0.959 (ปัจจัยเชื้อ) - 0.089 (อายุ) + 1.008 (ปัจจัยเสริม) (ดังตาราง 16)

ตาราง 9 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง รายได้ การดื่มสุรา ปัจจัยเอื้อ อายุ และ ปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวน ส้มเขียวหวาน อำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัย

ตัวแปรทำนาย	R^2 change	B	Beta	t	P
รายได้	0.074	-0.001	0.195	3.088	0.002*
การดื่มสุรา	0.098	-2.426	0.215	3.485	0.001*
ปัจจัยเอื้อ	0.125	-0.959	0.209	3.248	0.001*
อายุ	0.137	-0.089	0.133	2.155	0.032*
ปัจจัยเสริม	0.151	1.008	0.134	2.150	0.033*

Constant (a) = 0.273 R square = 0.169 Adjusted R square = 0.151
F = 9.128 p < 0.05

รายได้ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย เท่ากับ 0.001 เมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่ แปลว่า เมื่อมีรายได้ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพจะเปลี่ยนแปลงไป 0.001 หน่วย

การดื่มสุรา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย เท่ากับ 2.426 เมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่ แปลว่า เมื่อมีการดื่มสุรา เพิ่มขึ้น 1 หน่วย พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพจะเปลี่ยนแปลงไป 2.426 หน่วย

ปัจจัยเอื้อ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย เท่ากับ 0.959 เมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่ แปลว่า เมื่อมีปัจจัยเอื้อ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพจะเปลี่ยนแปลงไป 0.959 หน่วย

อายุ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย เท่ากับ 0.089 เมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่ แปลว่า เมื่อมีอายุ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพจะเปลี่ยนแปลงไป 0.089 หน่วย

ปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย เท่ากับ 1.008 เมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่ แปลว่า เมื่อมีปัจจัยเสริม เพิ่มขึ้น 1 หน่วย พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพจะเปลี่ยนแปลงไป 1.008 หน่วย

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยแบบเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross – sectional study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ศึกษาการรับรู้ พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน และศึกษาความสามารถของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และ ปัจจัยเสริม ในการพยากรณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวน ส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 230 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ ข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.90 ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 51 – 59 ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 41.30 มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับของประถมศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 83.0 ส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 54.8 ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 20,001 - 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.30 และมีค่าเฉลี่ย 85,013.04 บาทต่อปี และไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 77

2. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานในระดับสูง รองลงมาคือ ระดับปานกลาง และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 88.70, 10.90 และ 0.40 ตามลำดับ เมื่อแยกตามรายข้อพบว่าข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้องมากที่สุด คือ ความเสี่ยงทางด้าน เคมี ได้แก่ การปิดขวดยาฆ่าหญ้าควรปิดให้มิดชิด วางให้พ้นมือเด็ก รองลงมาคือ ควรล้างมือด้วยการฟอกสบู่และเช็ดให้แห้งทุกครั้ง หลังสัมผัสยาฆ่าหญ้าในสวนส้ม และ ควรอ่านฉลากทุกครั้ง ก่อนใช้สารเคมี ส่วนความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานที่กลุ่มตัวอย่างตอบ ไม่ถูกต้อง มากที่สุด คือ ความเสี่ยงทางกายศาสตร์ทางท่าทางในการทำงาน ได้แก่ การใช้ท่าทางในการเก็บ ส้มที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การบิดเอี้ยวตัว การก้มตัวเก็บส้มและการยกไหล่ขณะนั่ง คือ ในการเก็บ

สัมผัสไม่ควรแอ่นตัวไปด้านหลังหรือก้มตัวมากเกินไป และ การทำงานไหล่ทั้งสองข้างควรอยู่ในท่าทางที่สบาย ไม่มีการยกไหล่ในขณะที่นั่งทำงาน

3. การรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานอยู่ในระดับสูง และไม่พบการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานในระดับต่ำ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานโดยรวม อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน โดยมีรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านรู้ว่ายาฆ่าแมลงมีผลเสียต่อร่างกาย ส่วนรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เมื่อท่านตัดหญ้าด้วยเครื่องตัดหญ้าที่มีเสียงดังมากกว่าปกติเป็นประจำโดยไม่สวมอุปกรณ์ป้องกันการได้ยินทำให้หูตึงได้

4. ปัจจัยเอื้อที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ป้องกันอันตรายในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 90.00 ส่วนใหญ่ไม่มีศูนย์การเรียนรู้สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 51.3 ส่วนใหญ่ ไม่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาแจกอุปกรณ์ป้องกันอันตราย คิดเป็นร้อยละ 70.9 มีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ราคาย่อมเยา คิดเป็นร้อยละ 68.3

5. ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน

กลุ่มตัวอย่างได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน ในระดับสูง ร้อยละ 88.30 เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน อยู่ในระดับสูง คือ ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ยาฆ่าแมลงผ่านสื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสาย รถเร่ โทรศัพท์ เป็นต้น รองลงมารายข้อคือ ท่านได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่การเกษตรหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เช่น การอบรมให้ความรู้เรื่องท่าทางในการทำงาน การใช้สารเคมี ความปลอดภัยในการทำงาน เป็นต้น ท่านได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ยาฆ่าแมลงจากเพื่อนบ้าน และสมาชิกในครอบครัวของท่านแนะนำเกี่ยวกับท่าทางในการทำงานของท่าน

6. พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานสูงคือ คือ ท่านล้างมือด้วยการฟอกสบู่ และเช็ดให้แห้งทุกครั้งหลังสัมผัสยาฆ่าหญ้าในสวนส้ม, ท่านสวมใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาวและผ้าปิดจมูกทุกครั้งขณะฉีดพ่นสารเคมี, ท่านอ่านฉลากข้างขวดยาฆ่า

แมลงและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ส่วนรายชื่อที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่ำ คือ ท่านก้มตัวเก็บส้มด้วยความเร็ว, ท่านยืนตอนกิ่งส้มท่าเดิมเป็นเวลานาน และท่านนั่งยอง ๆ บนพื้น ขณะชูดหลุมปลูกส้ม

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ด้วยสถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis)

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ รายได้ การดื่มสุรา ปัจจัยเอื้อ อายุ และปัจจัยเสริม โดยสามารถสร้างสมการในการพยากรณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ = $0.273 - 0.001$ (รายได้) - 2.426 (การดื่มสุรา) - 0.959 (ปัจจัยเอื้อ) - 0.089 (อายุ) + 1.008 (ปัจจัยเสริม) โดยสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ได้ร้อยละ 16.9

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

จังหวัดสุโขทัยมีพื้นที่ในการปลูกส้มเขียวหวานมากที่สุดในประเทศไทย มีความจำเป็นต้องรักษา และควบคุมคุณภาพของส้มเขียวหวาน จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยและใช้สารชีวภัณฑ์กำจัดศัตรูพืช อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีขั้นตอนการดูแลอย่างละเอียด ตั้งแต่การเริ่มปรับดินเพื่อปลูกส้ม ดูแลรดน้ำ ป้องกันไม่ให้มีโรคและแมลงรบกวน ในแต่ละวันเกษตรกรจะต้องออกดูแลสวนส้มจนได้ผลผลิต และเก็บเกี่ยวเพื่อส่งขายทั้งผลสด และส่งโรงงานผลิตน้ำส้มคั้น จากผลการศึกษาพบว่า รายได้ การดื่มสุรา ปัจจัยเอื้อ อายุ และปัจจัยเสริม มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ได้ร้อยละ 16.9 อธิบายผลการศึกษิตตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ 1 เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานอยู่ในระดับดี เนื่องจาก เกษตรกรสวนส้มส่วนใหญ่มีระดับความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานอยู่ในระดับสูง จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมกำบังกันความเสี่ยงจากการทำงานอยู่ในระดับที่สูง ได้แก่ เกษตรกรล้างมือด้วยการฟอกสบู่ และเช็ดให้แห้งทุกครั้งหลังสัมผัสยาฆ่าหญ้าในสวนส้มสวมใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาวและผ้าปิดจมูกทุกครั้งขณะฉีดพ่นสารเคมี อ่านฉลากข้างขวดยาฆ่าแมลงและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เป็นต้น อาชีพเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานมีข้อจำกัดทำให้มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพาวรรณ์ แสง

พรม (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร่อ้อย : กรณีศึกษาบ้านตลุกซังโค ตำบลหนองหอย อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรมีความรู้การใช้สารเคมีและการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร่อ้อย อยู่ในระดับดี มีการอ่านฉลากข้างขวดยาทุกครั้งก่อนใช้ สวมถุงมือ ทำความสะอาดร่างกายทุกครั้งที่มีการสัมผัสสารเคมี เป็นการลดความสัมผัสโดยตรงกับสารเคมี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gesesew (2016) ศึกษาเกี่ยวกับ ความรู้ของเกษตรกรทัศนคติการปฏิบัติและปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในหมู่บ้านชลประทานชนบทภาคตะวันตกเฉียงใต้ของเอธิโอเปีย ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่รู้วิธีการควบคุมศัตรูพืชอย่างน้อยหนึ่งวิธี มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้สารกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัย คะแนนเฉลี่ยของเจตคติคือ 3.9 (± 0.4) ความรู้รวมถึงข้อมูลต่อไปนี้: ชื่อของสารกำจัดศัตรูพืช วิธีการควบคุมศัตรูพืชและการใช้ถุงมือในระหว่างการสัมผัสกับสารกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับที่สูง และยังเป็นตัวทำนายที่เป็นอิสระในทัศนคติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชอย่างปลอดภัย แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ วิชัย, ปัตพงษ์ เกษสมบุรณ์, และณัฐปคัลภ์ สันวิจิตร (2561) ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงจากการใช้สารกำจัดวัชพืชใช้ในปริมาณมาก และสวมชุดป้องกันตนเองไม่เหมาะสม เกษตรกรจะไม่สวมหมวกไม่สวมหน้ากากปิดจมูก บางคนประยุกต์ผ้าหรือเสื้อมาปิดจมูก ไม่สวมถุงมือ ไม่สวมรองเท้าบูทเพราะไม่สะดวกในการปฏิบัติงาน ประยุกต์เสื้อแขนยาวและกางเกงขายาวที่เคยสวมใส่มาสวมใส่ในการฉีดพ่น ตีมน้ำขณะฉีดพ่นสารเคมีโดยไม่มี การล้างมือ สะพายถังฉีดพ่นยาขนาดใหญ่ (ถังฉีดยาขนาด 1,000 – 2,000 ลิตร)ตลอดทั้งวัน รวมถึงยืนกลางแดดในเวลานานกว่า 8 ชั่วโมง/วัน และมีการสัมผัสสารเคมีนาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

จากการศึกษาข้อมูลปัจจัยนำ พบว่า รายได้ การดื่มสุรา และอายุ มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ส่วนปัจจัยนำอื่นๆ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ โรคประจำตัว การสูบบุหรี่ ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน และการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน ไม่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

รายได้ พบว่า รายได้มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง รายได้เฉลี่ย 90,882.61 บาทต่อปี ซึ่งสูงกว่าเส้นความยากจน (Poverty line) ของประเทศไทยที่ประมาณ 33,156/คน/ปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) และพบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน ซึ่งหมายถึง ผู้มีรายได้ที่ต่ำลงจะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากรายได้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต รวมไปถึงพฤติกรรมในการทำงาน การมีรายได้ต่ำทำให้ไม่สวมถุงมือและผ้าปิดจมูก ไม่สามารถเลือกซื้ออุปกรณ์การป้องกันสารเคมีได้ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายน้ำผึ้ง บุญวาที (2553) ที่ทำการศึกษากฎการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ที่พบว่าเกษตรกรจะมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ฤทธิ์ วัชรหา (2550) ที่พบว่า เกษตรกรมีรายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ประสบการณ์ของตนเองร่วมกับการถ่ายทอดความรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน

การดื่มสุรา พบว่า การดื่มสุรามีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ในการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ดื่มสุราเป็นประจำหรือดื่มจนติดเป็นนิสัย เนื่องจากบริบทในพื้นที่อำเภอศรีสัชนาลัย ส่วนใหญ่ดื่มสุรา รวมถึงเพศหญิงมีพฤติกรรมการดื่มสุรา จากงานวิจัยของ จิตตรี สังฆสุวรรณ (2555) ที่ศึกษาการดื่มสุราของสตรีในชุมชน ตำบลแม่สิน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า สตรีมีความผูกพันและคุ้นเคยกับสุรามานานแล้ว เริ่มจากการใช้สุราเพื่อประกอบพิธีกรรมต่างๆ และดื่มเพื่อความสนุกสนานในช่วงเทศกาลเท่านั้น จะดื่มสุราเถื่อนที่ให้จากการต้มในชุมชน การดื่มสุรานั้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบมากมาย แบ่งเป็น 5 ประเด็นได้แก่ 1) ผลกระทบต่อสุขภาพ 2) อุบัติเหตุ 3) ขาดความควบคุมตนเองแสดงพฤติกรรมยั่วยุนำมาซึ่งการล่วงละเมิดทางเพศ 4) การทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัวและชุมชน และ 5) ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นและการดื่มสุราเป็นพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ดี ทั้งนี้ในด้านผลกระทบต่อการทำงานเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน จะทำให้ประสิทธิภาพการทำงานไม่เต็มที่ และอาจทำให้เกิดอันตราย อุบัติเหตุระหว่างการทำงานได้ เช่น การหกล้ม การใช้สารเคมีที่ไม่ถูกวิธี และมีพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆตามมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำเงิน จันทรมณี (2560) ที่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่เป็นอันตราย ได้แก่ การดื่มสุรา ในขณะที่ปฏิบัติงานทำให้มีพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ ในขณะที่ปฏิบัติงาน

อายุ พบว่า อายุมีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อายุของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วง 50-59 ปี จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรในชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพร ตนภู (2560) พบว่า เกษตรกร ส่วนใหญ่ อายุ อยู่ในช่วง 51-60 ปี จากการศึกษา พบว่า อายุมีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพของเกษตรกร ยิ่งอายุมากจะมีทำให้พฤติกรรมเสี่ยงสูง อาจเป็นเพราะยิ่งอายุสูงขึ้นจะยังมีโรคประจำตัวอื่นๆ รวมไปถึงความแข็งแรงของร่างกายที่น้อยลง อาจมีอาการปวดหลัง ท่าก้มหลัง ปัญญาในการเฝ้าระวังและปิดตัว เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรัตน์ภรณ์ นาวิรัตน์วิทยา (2560) ที่ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่ปลูกผัก พบว่า อายุมีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่ปลูกผัก

เพศ พบว่า เพศ ไม่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงสามารถมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพได้ เนื่องจากลักษณะการทำงาน of เกษตรกรสวนส้มเขียวหวานมีความคล้ายคลึงกัน รวมไปถึงการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง เท่าเทียมกันทั้งสองเพศ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพร ตนภู (2560) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพด พบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของตัม บุญรอด (2555) พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำบังสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับของประถมศึกษา ทั้งนี้เกษตรกรสวนส้มเขียวหวานมีพื้นฐานการรู้หนังสือที่ใกล้เคียงกัน ได้รับการอบรมพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน การเข้าถึงสื่อความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพร ตนภู (2560) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพด พบว่า ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pong-ngamchuen, Trirat & Leerattanakorn (2015) ที่กล่าวว่าระดับการศึกษาของเกษตรกรเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ

ซึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรต้องมีสุขภาพและสุขอนามัยที่ดีหรือมีคุณภาพชีวิตในระดับดี เพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

สถานภาพสมรส พบว่า สถานภาพสมรส ไม่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย สถานภาพสมรสของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรสคู่ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับคู่สมรส และลูกหลาน และได้รับการดูแลจากครอบครัวไม่ต่างกัน จึงมีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงที่ไม่ต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ พวงงามชื่น, พูนพัฒน์ พูนน้อย, ทองเดือน บัวจุมและศิธร สังข์ อู (2561) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า สถานภาพสมรสไม่มีผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกร

โรคประจำตัว พบว่า โรคประจำตัว ไม่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ ไม่มีโรคประจำตัว ซึ่งการมีโรคประจำตัวหรือไม่จะมีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานสวนส้มเขียวหวาน อาจเนื่องโรคประจำตัวที่พบในกลุ่มเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานส่วนใหญ่เป็นโรคเรื้อรัง สามารถประกอบอาชีพทำสวนส้มเขียวหวานได้ปกติ และเกษตรกรรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการประกอบอาชีพทำสวนส้มเขียวหวาน จึงสามารถหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงนั้นๆ ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกพล กาละดี (2557) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวบ้านตำบลท่าหินโงม อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัญหาสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

การสูบบุหรี่ พบว่า การสูบบุหรี่ ไม่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ ไม่สูบบุหรี่ เป็นส่วนน้อยที่จะสูบบุหรี่ขณะทำงานอาจเพราะเนื่องจากเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ส่วนใหญ่ ไม่สูบบุหรี่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ วิชัย et al. (2561) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ในพื้นที่ต้นน้ำเขื่อนลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การสูบบุหรี่ไม่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร และสอดคล้องกับงานวิจัยของวีราษฏร์ สุวรรณ (2556) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรทำสวนมะลิ ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การสูบบุหรี่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน พบว่า ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานไม่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานในระดับสูง สอดคล้องกับการวิจัยของวีราษฎร์ สุวรรณ (2556) ที่พบว่าเกษตรกรมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชระดับสูง และการวิจัยของสายน้ำผึ้ง บุญวาที (2553) ที่พบว่า เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับดี อาจเนื่องมาจากเกษตรกรได้รับการอบรมเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ แต่อย่างไรก็ตาม การได้รับความรู้ที่อาจจะไม่ครอบคลุมเท่าที่ควรถึงแม้ว่าจะมีการได้รับความรู้จากสื่อหรือบุคคลต่างๆ บ้างก็อาจเป็นเพียงครั้งคราว ในการที่จะคอยดูแลแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจต้องมีโครงการในการอบรมให้ความรู้เกษตรกรมากขึ้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ทั้งนี้ ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานอยู่ในระดับสูง แต่ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน เนื่องจากพฤติกรรมมาจากปัจจัยหลายด้าน เช่น แรงจูงใจในการปฏิบัติพฤติกรรม สิ่งแวดล้อมในการทำงาน เป็นต้น

การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน พบว่า การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานไม่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย อาจเป็นเพราะเกษตรกรมีการรับรู้ถึงความเสี่ยงจากการทำงานแล้ว แต่มีปัจจัยอื่นๆ ที่ยังต้องปฏิบัติพฤติกรรมเสี่ยงนั้นๆ ขึ้นอีก เช่น ไม่มีความพร้อมเรื่องอุปกรณ์ในการป้องกันตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกพล กาละดี (2557) ที่ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่า การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานไม่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ แก้วสุขเรือง และสร้อยญา ถีบัวม (2562) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าสู่ร่างกายของเกษตรกรปลูกข้าว ตำบลไกรกลาง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับต่ำมากกับพฤติกรรมการป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าสู่ร่างกายแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีความเชื่อที่ตนเองจะเกิดโอกาสเสี่ยงที่จะเจ็บป่วยจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สอดคล้องกับแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของ Rosenstock (1974) ที่พบว่า การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมสุขภาพเพื่อหลีกเลี่ยงจากการเจ็บป่วย บุคคลนั้นจะต้องมีความเชื่อว่า "เขามีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรค" และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของมงคล รัชชะ, สุรเดช สำราญจิตต์, จุฑามาศ แสนท้าวและศรธรรม สุขตะกั่ว (2560) ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี

กำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรบ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกร

จากการศึกษาข้อมูลปัจจัยเอื้อ พบว่า ปัจจัยเอื้อ ด้านการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตราย มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดสุโขทัย

ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ มีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ป้องกัน มีศูนย์การเรียนรู้สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ มีเจ้าหน้าที่เข้ามาแจกอุปกรณ์ป้องกันอันตราย และมีแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ราคาเยอจะช่วยให้มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานมีมากขึ้น พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานจะมึ้น้อยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของนิพาวรรณ แสงพรหม et al. (2562) พบว่า ปัจจัยเอื้อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร้อ้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ประกอบอาชีพไร้อ้อยส่วนใหญ่ ไม่มีโรคประจำตัวประกอบกับยุคปัจจุบันเป็นยุคการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน จากการใช้อินเทอร์เน็ต การสอบถามผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ผ่านสื่อต่างๆ เช่น ไลน์ อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ค โทรศัพท์ ทีวี วิชยู ป้ายประกาศ เป็นต้น ที่ช่วยสนับสนุนเอื้อต่อการมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีที่เหมาะสมกับผู้ประกอบอาชีพไร้อ้อย ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกพล กาละดี (2557) ที่ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชพบว่า ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งกระจายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช การมีอุปกรณ์ในการป้องกันอันตราย การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ป้องกันอันตราย ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สอดคล้องกับทฤษฎี PRECEDE-PROCEED Model ได้แก่ ปัจจัยเอื้อ คือ คุณลักษณะของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงที่น้อยลง การมีแหล่งเสริมสร้างการเรียนรู้ การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายอุปกรณ์ป้องกันอันตราย แหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ย่อมส่งผลให้มีพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ประกอบอาชีพลดน้อยลง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Okonya (2015) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรและผลกระทบต่อสุขภาพของ ประเทศกานา แนะนำให้มีการฝึกอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการและการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชให้มากขึ้น จะช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงของเกษตรกรได้

จากการศึกษาข้อมูลปัจจัยเสริม พบว่า ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวน เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เนื่องมาจากการได้รับข้อมูล คำแนะนำจากประสบการณ์ของบุคคลอื่นโดยตรง จะช่วยกระตุ้นเสริมขวัญกำลังใจ และเป็นการย้ำเตือนให้เกษตรกรมีพฤติกรรมในการทำงานที่ดีขึ้น มีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่น้อยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Okoya (2015) ศึกษาการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งขนาดเล็กในยูกันดา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชจากเกษตรกรรายอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกพล กาละดี (2557) ศึกษาพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวบ้านตำบลท่าหินโงม อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การได้รับคำแนะนำของบุคคลในครอบครัว/ญาติ บุคลากรสาธารณสุข หน่วยงานต่างๆ มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของนิพาวรรณ์ แสงพรหม et al. (2562) พบว่า ปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร่อ้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ว่า ปัจจัยเสริมความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร่อ้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของอรุณี จันไชยชนะ (2552) ศึกษาพฤติกรรมกรรมการป้องกัน การสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเกษตรกรปลูกสตรอเบอร์รี่ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยเสริมระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ พฤติกรรมป้องกันการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และสอดคล้องกับทฤษฎี PRECEDE-PROCEED Model คือ ปัจจัยเสริมสิ่งตอบแทนที่ได้รับจากพฤติกรรมหรือการกระทำของตนเอง ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งคนชมเชย รางวัลที่เป็นเงินหรือสิ่งของอาจจะเป็นบทลงโทษตามกฎหมายของบริษัท ดังนั้น ควรมีการแจ้งให้พนักงานรับทราบถึงกฎระเบียบการปฏิบัติงาน และบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดกฎระเบียบรวมถึงการมีรางวัลพิเศษที่เหมาะสมจากเจ้าของไร่อ้อยจะเพิ่มขวัญและกำลังใจให้พนักงานและจะส่งผลให้มีพฤติกรรมเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุของผู้ประกอบอาชีพลดน้อยลง

จากผลการศึกษาดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพและความเสี่ยงจากการทำงาน รวมทั้งสร้างความตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความเสี่ยงทางสุขภาพจากการทำงานของเกษตรกรสวนส้ม

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะการวิจัย ดังนี้

1.1 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอศรีสัชนาลัย โรงพยาบาลศรีสัชนาลัย และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีสัชนาลัย ในด้านงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ควรจัดทำโปรแกรมพัฒนาความรู้ การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน คำนึงถึง พฤติกรรมการทำงานด้านการยศาสตร์ท่าทางในการทำงาน โดยแนะนำให้กลุ่มตัวอย่างมีท่าทางเก็บส้มด้วยวิธีที่ถูกต้อง ด้วยการแยกขาออกจากกันยื่นแขนออกไปเก็บส้ม หลังตรง เก็บส้มด้วยกำลังขาโดยไม่ก้มลง เก็บส้มที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด ไม่ยื่นเก็บส้มเป็นระยะเวลานานติดต่อกัน ควรจัดหาเวลาพักเพื่อให้กล้ามเนื้อมีโอกาสคลายตัว จัดหาเก้าอี้ที่มีความสูงพอดีไม่นั่งยองบนพื้นขณะขุดหลุมปลูกส้ม ใส่อุปกรณ์ความปลอดภัยก่อนการใช้เครื่องตัดหญ้า เช่น หมวกกันน็อค แวนตา กางเกงขายาว รองเท้าบูท เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายทั้งด้านร่างกายและการได้ยิน หากยืนทำงานกลางแจ้งแดดที่มีความร้อนเป็นเวลานานให้หาที่พักผ่อนที่ร่มเย็น รู้สึกผ่อนคลาย

1.2 ควรส่งเสริมให้บุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้านมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในอาชีพเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานเพื่อให้เกษตรกรมีแนวทางการปฏิบัติพฤติกรรม และได้รับข้อมูล คำแนะนำจากประสบการณ์ของบุคคลอื่นโดยตรง เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยเสริม คือ การได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวน

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน โดยใช้วิธีระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมด้านการยศาสตร์ท่าทาง ประกอบไปด้วย ท่าทางการเก็บส้ม การนั่ง การยืน หรือท่าทางการปฏิบัติงานที่เสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากการทำงาน ที่ไม่ถูกต้อง มาทำการศึกษาในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรม และปัญหาในการพัฒนาพฤติกรรมเพื่อให้ได้ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพที่นอกเหนือจากการวิจัยในครั้งนี้

2.2 ควรนำปัจจัยที่พบความสัมพันธ์ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ รายได้ การดื่มสุรา ปัจจัยเชื้อ อายุ และปัจจัยเสริม มาพัฒนาโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กฤษณา งามกมล. (2552). *ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของเกษตรกรชาวนา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กฤษณีย์ บังคะदानรา. (2561). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยของเกษตรกร อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี*. *ศรีนครินทร์เวชสาร*, 33(2), 145-152.
- ขจรศักดิ์ พิทักษ์ศรี. (2557). *ไม่ผลเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: เกษตรสยาม.
- คมสันต์ สิ้นธวัชวงศ์. (2546). *การรับรู้ความเสี่ยง และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยของผู้ควบคุมงานด้านสายอากาศในการไฟฟ้านครหลวง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จักรพงษ์ พวงงามชื่น, พูนพัฒน์ พูนน้อย, ทองเลี่ยน บัวจุม, และศิธร สังข์อุ. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน*. *วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 319-330.
- จิตตรี สังฆสุวรรณ. (2555). *การศึกษาแนวทางการแก้ไขการดื่มสุราของสตรีในชุมชน ตำบลแม่สิน อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิวิ เชาว์ถาวร, ชวพรพรรณ จันทร์ประสิทธิ์, และวรินทร์ งามรุ่งโรจน์สกุล. (2557). *ภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงจากการทำงานของเกษตรกรปลูกหอมแดง ตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา*. *วารสารพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยา*, 41(2), 35-47.
- จีรนนท์ จะเกร็ง. (2553). *ผลกระทบต่อสุขภาพกายจากการสัมผัสพลังงานความร้อนขณะทำงานในกลุ่มคนทำนาเกลือจังหวัดสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฑารัตน์ จิโน. (2557). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบาดเจ็บจากการทำงานของชาวนาในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณภัทร เตยหอม, และนนทิกา สุนทรไชยกุล. (2560). *ปัจจัยกำหนดการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวนาในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี*. *วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ*, 10(37), 21-34.
- ณรงค์ชัย หัตถ์. (2553). *รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่ม*

- ที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนต้น อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณรงค์ฤทธิ วั่งระหา. (2550). สภาพการผลิตพริกและพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกพริกในแหล่งปลูกสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดวงใจ วิชัย, ปัตพงษ์ เกษสมบุรณ์, และณัฐรูปัลภ์ สันวิจิตร. (2561). พฤติกรรมเสี่ยงและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ในพื้นที่ต้นน้ำเขื่อนลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ. สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น, 25(2), 22-34.
- ตั้ม บุญรอด. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ตำบล แหลมโตนด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง. วารสารสาธารณสุขศาสตร์, 42(2), 103-113.
- ธนาวุฒิ ธรรมจักร. (2555). การเจ็บป่วยและบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องเนื่องจากงานของเกษตรกรชาวนา ตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นรลักษณ์ เอื้อกิจ, และลัดดาวัลย์ เพ็ญศรี. (2562). การประยุกต์ใช้แนวคิด PRECEDE MODEL ในการสร้างเสริม สุขภาพ. วารสารพยาบาลสหภาพชาติไทย, 12(1), 38-48.
- น้ำเงิน จันทรมณี. (2560). ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของอาชีพแรงงานนอกระบบภาคเกษตรกรรม อำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, 11(3), 112-123.
- นิพาวรรณ แสงพรม, ฐิติพร กลั่นแก้ว, นันทัก สุขงษา, ช่อผกา ดวงแสงพุด, ฉันทพัฒน์ ดีเจริญ, นิศารัตน์ สอนแก้ว, . . . ธนพล จันทะโชโต. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้และการป้องกันสารเคมีของผู้ประกอบอาชีพไร่อ้อย: กรณีศึกษาบ้านตลุกซังโค ตำบลหนองหอย อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ.2562 “สังคมผู้สูงวัย: โอกาสและความท้าทายของอุดมศึกษา” (น. 931-940). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- นิภาพร ศรีวงษ์, และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง. (2555). ผลกระทบต่อสุขภาพจากการทำไร่อ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ตำบลหนองกุงแก้ว อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(2), 14-22.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). ทศนคติ: การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท: โอเดียนสโตร์.

พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย. (2559). การประเมินผลกระทบทางสุขภาพและพฤติกรรมกำบังกันผลกระทบทางสุขภาพจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7).

กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

พัชรินทร์ ตนภู. (2560). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพด ตำบลสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พิชิต ฤทธิจัญญ. (2548). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เข้าส์ออฟเคอร์.

มงคล รัชชะ, สุรเดช สำราญจิตต์, จุฑามาศ แสนท้าว, และศรราม สุขตะกั่ว. (2560). พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรบ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอกองคาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา, 18(2), 84 - 94.

รัชฎาภรณ์ จันทสุวรรณ, และอุไร จเรประพาฬ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ พฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย และระดับโคลีนเอสเตอเรสในซีรัมของเกษตรกร ตำบลเขาพระบาท จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 26(1), 68-77.

วรัตน์ภรณ์ นาวิรัตน์วิทยา. (2560). พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่ปลูกผักตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วารุณี พันธุ์วงศ์. (2560). ปัจจัยคุกคามต่อสุขภาพของเกษตรกรชาวนาไทยกรณีศึกษาชาวนาดำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 11(3), 126-133.

วีราษฏร์ สุวรรณ. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรทำสวนมะลิ ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(2), 24-33.

- ศิริวรรณ แก้วสุขเรือง, และสร้อยญา ถีป้อม. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าสู่ร่างกายของเกษตรกรปลูกข้าว ตำบลไกรกลาง อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 13(2), 186-199.
- ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2557). รายงานผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาพัฒนาแนวทางการลดใช้สารเคมีในการเกษตรด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษาอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. ปทุมธานี: ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมเทคโนโลยี.
- สมคิด ทิมสาด. (2548). คู่มืออาการพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค สุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: กองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทยทหารเรือ.
- สายน้ำผึ้ง บุญวาที. (2553). พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในเขตตำบลแหลมกลัด อำเภอเมือง จังหวัดตราด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสะเกษ. (2561). รายงานประจำปีสำนักงานเกษตร อำเภอศรีสะเกษ ปีงบประมาณ 2561. สุโขทัย: สำนักงานเกษตรอำเภอศรีสะเกษ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://www.oae.go.th>
- สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม. (2559). สถานการณ์การเจ็บป่วยด้วยโรคจากสารกำจัดศัตรูพืชในประเทศไทย. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม. (2560). สถานการณ์โรคและภัยสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2546). จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- อรุณี จันไชยชนะ. (2552). พฤติกรรมการป้องกันการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเกษตรกรปลูกสตรอเบอร์รี่ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เอกพล กาละดี. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวบ้านตำบลท่าหินโงม อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชพฤกษ์*, 13(3), 42-50.
- Best, J. W. (1997). *Research in Education* (3rd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Gesesew, H. A. (2016). *Farmers Knowledge, Attitudes, Practices and Health Problems Associated with Pesticide Use in Rural Irrigation Villages, Southwest Ethiopia*. Retrieved September 13, 2018, from www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27622668
- Green, L., & Kreuter, M. (2005). *Health program planning: An educational and ecological approach* (4th ed.). New York: McGraw Hill.
- Hinkle, D. E., Wiersma, W., & Jurs, S. G. (2003). *Applied statistics for the behavioral sciences*. Boston, Mass: Houghton Mifflin.
- International Agency For Research on Cancer. (2011). *IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans Volume 120*. Retrieved September 13, 2018, from <https://www.iarc.fr>
- Jallow, M. F., Awadh, D. G., Albaho, M. S., Devi, V. Y., & Thomas, B. M. (2017). Pesticide knowledge and safety practices among farm workers in Kuwait: Results of a survey. *International journal of environmental research and public health*, 14(4), 340.
- Khanal, G. (2016). Patterns of Pesticide Use and Associated Factors Among the Commercial Farmers of Chitwan, Nepal. Retrieved December 11, 2018, from www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27980419
- Memuna, M. (2015). Pesticide Application among Farmers in the Catchment of Ashaiman Irrigation Scheme of Ghana: Health Implications. Retrieved December 25, 2021, from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4698959>
- Neupane, D., Jørs, E., & Brandt, L. (2014). Pesticide use, erythrocyte acetylcholinesterase level and self-reported acute intoxication symptoms among vegetable farmers in Nepal: a cross-sectional study. *Environmental health*, 13(1), 1-7.

- Nigatu, A. W. (2016). *Self-reported acute pesticide intoxications in Ethiopia*. Retrieved July 15, 2019, from <https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles>
- Okonya, J. (2015). *A Cross-sectional study of pesticide use and knowledge of smallholder international*. Retrieved September 13, 2021, from <http://dx.doi.org/10.1155/2015/759049>
- Okoya, J. S. (2015). Pesticide Use Practices in Root, Tuber, and Banana Crops by Smallholder Farmers in Rwanda and Burundi. *Int J Environ Res Public Health*. 16, 3(400).
- Poung-ngamchuen, J., Trirat, S. S.-u., & Leerattanakorn, N. (2015). A Study on People's Sustainability of Quality of Life in Accordance with Philosophy of Sufficiency Economy in Aomkoi District, Chiang Mai, Thailand. *Journal of Marketing and Management*, 6(2), 1-10.
- Rosenstock, I. M. (1974). The health belief model and preventive health behavior. *Health Education Monographs*, 2, 354-386.
- Wayne, W. D. (1995). *Biostatistics: A foundation of analysis in the health sciences* (6th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Weng, C. Y. (2015). *Taiwanese farm workers' pesticide knowledge, attitudes, Behaviors and clothing practices*. Retrieved March 12, 2019, from www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25761364

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถามเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน

เรื่อง การประเมินพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน
อำเภอศรีสำราญ จังหวัดสุโขทัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามงานวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ การประเมินพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานและศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน อำเภอศรีสำราญ จังหวัดสุโขทัย

แบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1	ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน	จำนวน 8 ข้อ
ส่วนที่ 2	ปัจจัยเอื้อต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน	จำนวน 4 ข้อ
ส่วนที่ 3	ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน	จำนวน 18 ข้อ
ส่วนที่ 4	การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงอันตรายจากการทำงาน	จำนวน 18 ข้อ
ส่วนที่ 5	ปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน	จำนวน 4 ข้อ
ส่วนที่ 6	พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน	จำนวน 18 ข้อ

ข้อปฏิบัติ

1. ใช้แบบสัมภาษณ์ 1 ชุดต่อ 1 ครัวเรือน สำหรับเกษตรกรสวนส้มเขียวหวานเท่านั้น
2. ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและทุกคำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามและครอบครัว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรสวนส้มเขียวหวาน

คำชี้แจง โปรดเติมคำลงในช่องว่างและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

☐ 1. ชาย	☐ 2. หญิง
---------------------------------	----------------------------------
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ 1. ไม่ได้เรียน	☐ 2. ประถมศึกษา
☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
☐ 5. อนุปริญญา / ปวส.	☐ 6. ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี
4. สถานภาพสมรส

☐ 1. โสด	☐ 2. สมรส	☐ 3. หย่า
☐ 4. หม้าย	☐ 5. แยกกันอยู่	
5. ท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่

☐ 1. มี ระบุ.....	☐ 2. ไม่มี
--	-----------------------------------
6. รายได้ต่อปี บาท
7. ปัจจุบันนี้ท่านค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์ หรือไม่

☐ 1. ไม่ค้ำ	☐ 2. ค้ำเป็นบางครั้ง/ค้ำนานๆครั้ง	☐ 3. ค้ำเป็นประจำ/ค้ำจนคิดเป็นนิสัย
------------------------------------	--	--
8. ปัจจุบันนี้ท่านสูบบุหรี่/ยาเส้น หรือไม่

☐ 1. ไม่สูบ	☐ 2. สูบเป็นบางครั้ง/สูบนานๆครั้ง	☐ 3. สูบเป็นประจำ
------------------------------------	--	--

ส่วนที่ 2 ปัจจัยเอื้อต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

คำชี้แจง โปรดเติมคำลงในช่องว่างและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. ท่านมีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการทำงานหรือไม่

☐ 1. มี	☐ 2. ไม่มี
--------------------------------	-----------------------------------
2. ท่านมีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการทำงานอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

☐ 1. หมวก	☐ 2. แวนตา	☐ 3. เสื้อและกางเกงแขนยาว
☐ 4. หน้ากาก	☐ 5. ถุงมือ	☐ 6. รองเท้า
3. ท่านสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการทำงานหรือไม่

☐ 1. ใช่	☐ 2. ไม่ใช่
---------------------------------	------------------------------------
4. ความถี่ในการท่านสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการทำงาน

☐ 1. ทุกครั้ง	☐ 2. บางครั้ง	☐ 3. ไม่เคยเลย
--------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียวเท่านั้น

โดยมีระดับคือ ใช่ ไม่ใช่

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ใช่ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานตรงกับความคิดเห็นของท่านทุกประการ

ไม่ใช่ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานไม่ตรงกับความคิดเห็นของท่านทุกประการ

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
ด้านสารเคมี		
1. การปิดขวดยาฆ่าหญ้าควรปิดให้มีฉีดยาวงให้พื้นมือเด็ก		
2. การไม่สวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายขณะฉีดพ่นสารเคมีอาจก่อให้เกิดสารพิษตกค้างในร่างกาย		
3. การได้รับฝุ่นเข้าสู่ร่างกายเป็นประจำ ทำให้เกิดอันตรายต่อปอด		
4. ควรล้างมือทุกครั้งหลังสัมผัสยาฆ่าหญ้าในสวนส้ม		
5. ควรอ่านฉลากทุกครั้งก่อนใช้สารเคมี		
ด้านการยศาสตร์		
6. การทำงานที่มีการเคลื่อนไหวข้อมือซ้ำๆ เช่น การตัดกิ่งส้ม จะมีความเสี่ยงต่อการเกิดเอ็นอักเสบ		
7. อุณหภูมิในสถานที่ทำงานที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากการทำงาน		
8. การยกถังส้มหนักเกินไปทำให้มีความเสี่ยงต่อการปวดหลังส่วนล่าง		
9. การทำงานที่อยู่ในการทำเดียวกันนานๆ โดยไม่มีการเปลี่ยนท่า ทำให้เกิดอาการล้าของกล้ามเนื้อ		
10. การใช้ท่าทางในการเก็บส้มที่ไม่เหมาะสม เช่น การบิดเอี้ยวตัว และการยกไหล่ ทำให้เกิดการบาดเจ็บทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อได้		
ด้านชีวภาพ		
11. การเดินเก็บส้มด้วยเท้าเปล่า ในบริเวณที่มีน้ำขังอาจก่อให้เกิดโรคลีหนู		
12. การทำงานในสวนส้มมีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกงูมีพิษกัดเสียชีวิตได้		
13. การได้รับเชื้อโรคจากการทำงานในสวนส้มเข้าสู่บาดแผลทำให้ติดเชื้อได้		
ด้านกายภาพ		
14. การได้รับแรงสั่นสะเทือนจากการขับรถไถบ่อยๆทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ		
15. การเดินเก็บส้มในอากาศที่ร้อนอาจทำให้อ่อนเพลียและเกิดคลื่นคันตามผิวหนังได้		
16. การฉีดพ่นยาในอากาศร้อนเป็นเวลานาน โดยไม่พักทำให้เกิดภาวะช็อค		
17. การทำงานกับอุปกรณ์ เครื่องมือที่มีแรงสั่นสะเทือนมากๆ ทำให้ปวดและชาได้		
18. การตัดหญ้าด้วยเครื่องตัดหญ้าที่มีเสียงดังโดยไม่สวมอุปกรณ์ป้องกันหูทำให้หูตึงได้		

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียวเท่านั้น โดยมี

ระดับคือ **มาก ปานกลาง น้อย**

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มาก หมายถึง ท่านคิดว่าถูกต้องมากเกี่ยวกับการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

ปานกลาง หมายถึง ท่านคิดว่าถูกต้องปานกลางเกี่ยวกับการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

น้อย หมายถึง ท่านคิดว่าถูกต้องน้อยเกี่ยวกับการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

ข้อความ	ระดับการรับรู้		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านสารเคมี			
1. ท่านควรอ่านฉลากข้างขวดสารเคมีและปฏิบัติตาม			
2. เมื่อท่านสัมผัสสารเคมีโดยตรงทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ			
3. ท่านรับรู้ว่าการได้รับฝุ่นเข้าสู่ร่างกายเป็นประจำ ทำให้เกิดอันตรายต่อปอด			
4. เมื่อท่านสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายขณะฉีดพ่นสารเคมีจะช่วยลดความเสี่ยงในการสัมผัสสารเคมี			
5. ท่านควรล้างมือทุกครั้งหลังฉีดพ่นสารยาฆ่าหญ้าในสวนส้ม			
ด้านการยศาสตร์			
6. เมื่อท่านทำงานที่มีการเคลื่อนไหวข้อมือซ้ำๆ เช่น การตัดกิ่งส้ม จะมีความเสี่ยงต่อการเกิดเอ็นอักเสบ			
7. อุณหภูมิในสถานที่ทำงานที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากการทำงาน			
8. การยกถังส้มหนักเกินไปทำให้มีความเสี่ยงต่อการปวดหลังส่วนล่าง			
9. การทำงานที่อยู่ในที่เดียวกันนานๆ โดยไม่มีการเปลี่ยนท่า ทำให้เกิดอาการล้าของกล้ามเนื้อ			
10. การใช้ท่าทางในการเก็บส้มที่ไม่เหมาะสม เช่น การบิดเอี้ยวตัว และการยกไหล่ ทำให้เกิดการบาดเจ็บทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อได้			

ข้อความ	ระดับการรับรู้		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านชีวภาพ			
11. เมื่อท่านเดินเก็บส้มด้วยเท้าเปล่าในบริเวณที่มีน้ำขังทำให้เป็นโรคลีหนู			
12. เมื่อท่านถูกงูที่มีพิษกัดทำให้เป็นอันตรายต่อชีวิตได้			
13. เมื่อท่านได้รับบาดเจ็บจากการทำงานในสวนส้มท่านควรปฐมพยาบาลเบื้องต้นทันที เช่น ใช้ผ้าสะอาดกดบาดแผลเพื่อห้ามเลือด			
ด้านกายภาพ			
14. เมื่อท่านได้รับแรงสั่นสะเทือนจากการขับรถไถบ่อยๆทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ			
15. เมื่อท่านเดินเก็บส้มในอากาศที่ร้อนอาจทำให้อ่อนเพลียและเกิดผื่นคันตามผิวหนังได้			
16. เมื่อท่านฉีดพ่นยาในอากาศร้อนเป็นเวลานานโดยไม่พักทำให้เกิดภาวะซีด			
17. เมื่อท่านทำงานกับอุปกรณ์ เครื่องมือที่มีแรงสั่นสะเทือนมากๆ ทำให้ปวดและชาได้			
18. เมื่อท่านตัดหญ้าด้วยเครื่องตัดหญ้าที่มีเสียงดังโดยไม่สวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายหูทำให้หูตึงได้			

ส่วนที่ 5 ปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียวเท่านั้น โดยมี

ระดับคือ **เคย** **ไม่เคย**

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เคย หมายถึง ท่านเคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

ไม่เคย หมายถึง ท่านไม่เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

ข้อความ	การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานจากบุคคลในครอบครัว/เพื่อนบ้าน	
	เคย	ไม่เคย
1. สมาชิกในครอบครัวของท่านแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน		
2. ท่านไม่เคยแนะนำบุคคลในครอบครัวเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน		
3. ท่านได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานจากเพื่อนบ้าน		
4. ท่านแนะนำเพื่อนบ้านของท่านเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน		

ส่วนที่ 6 พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในการทำงาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียวเท่านั้น โดยมีระดับคือ เป็นประจำ บางครั้ง ไม่เคย โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เป็นประจำ หมายถึง ท่านปฏิบัติพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานเป็นประจำ

บางครั้ง หมายถึง ท่านปฏิบัติพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงานบางครั้ง

ไม่เคย หมายถึง ท่านไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรมเสี่ยงในการทำงาน

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ		
	เป็นประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย
ด้านสารเคมี			
1. ท่านอ่านฉลากข้างขวดสารเคมีและปฏิบัติตามทุกครั้ง			
2. ท่านสวมใส่สารเคมีโดยไม่สวมอุปกรณ์ป้องกันอันตราย			
3. ท่านทำงานในสวนส้มที่มีฝุ่นมาก			
4. ท่านสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายขณะฉีดพ่นสารเคมี			
5. ท่านล้างมือทุกครั้งหลังฉีดพ่นสารยาฆ่าหญ้าในสวนส้ม			
ด้านการยศาสตร์			
6. ท่านนั่งยองๆบนพื้น ขณะขุดหลุมปลูกส้ม			
7. ท่านยืนตอจนถึงส้มท่าเดิมเป็นเวลานาน			
8. ท่านใช้กรรไกรตัดกิ่งส้มที่ฝืดและแข็ง			
9. ท่านก้มตัวเก็บส้มด้วยความเร็วเป็นประจำ			
10. ท่านยกถังส้มที่มีน้ำหนักมากกว่า 15 กิโลกรัมคนเดียว			
ด้านชีวภาพ			
11. การทำงานในสภาพชื้นและมีน้ำขังโดยไม่สวมรองเท้า			
12. เคยถูกสัตว์ทำร้ายหรือแมลงกัดต่อยในขณะที่ทำงาน			
13. ท่านได้รับบาดเจ็บขณะทำงานแต่ไม่มีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น			
ด้านกายภาพ			
14. ท่านเก็บส้มในอากาศร้อนโดยไม่สวมเสื้อ			
15. ท่านเก็บส้มในแสงสว่างจ้ามากหรือแสงสว่างไม่เพียงพอเป็นเวลานาน			
16. ท่านขับรถไถโดยไม่พักเป็นเวลานาน			
17. ท่านใช้เครื่องตัดหญ้าที่มีเสียงดังโดยไม่สวมอุปกรณ์ป้องกันหู			
18. ท่านต้องใช้สายตาเพ่งดูสีของส้มติดกันเป็นเวลานาน			

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล สิริยากรณ์ กันหมุด
วัน เดือน ปี เกิด
ที่อยู่ปัจจุบัน
ที่ทำงานปัจจุบัน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสะท้อ ตำบลแม่สิน
 อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย 64130
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ (ทันตสาธารณสุข)
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2560 ส.บ. (ทันตสาธารณสุข) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
 จังหวัดตรัง

